



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Libri XXVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

te vero, tanquam patiente, sufficit si præcesserit voluntas suscipiendi non reuocata: etiamsi actu nulla talis sit cum sacramentum ipsum perficitur: vt si dormiat, vel ebrius sit, vel morbo aliquo graui oppressus sit, ex eodem cap. Maiores in fine.

Disputari solet, An quando gratiæ receptio, & peccatorum tam quoad poenam, quam quoad culpam, remissio, impedita est per indispositionem suscipientis: An inquam (posito quod valida fuerit collatio) recedente eadem indispositione recuperetur ipsa gratia, ac peccatorum remissio. De qua te falsus differit Suarez *disput. 28. sect. 4. & sequentibus*. Sed ad nostrum institutum sufficit monere, communem Theologorum sententiam esse, eum qui defectu fidei vel poenitentiae non est consequutus prædictos effectus: illa fidei recedente per veram contritionem: virtute baptismi valide suscepti, consequi gratiam baptismalem, & remissionem, tam quoad poenam, quam quoad culpam omnium peccatorum, ante illum commissorum. Quod probatur. Tum autoritate cap. Tunc valere, De consecr. dist. 4. cuius verba sunt. Tunc valere incipit ad salutem baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, quæ (corde in malitia, vel sacrilegio perseverante) peccatorum abluitionem non sinebat fieri. Tum etiam ratione: quia peccatum origi-

nale remittere, & hominem regenerare ad vitam æternam, est proprius baptismi effectus: iuxta illud Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Cum ergo certum si peccatorem, per veram contritionem conuersum ad Deum consequi gratiam & remissionem peccatorum suorum: iuxta illud Ezechielis 18. Conuertimini & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruina iniquitas: dicendum est ipsa interueniente, tanquam fictione recedente baptismum fortiri illum suum effectum: ne dicatur, aliter quam per baptismum patere aditum ad regnum caelorum: quod repugnat citatis verbis Domini nostri.

Si quæras, an ad tollendam talem fictionem sufficere possit attritio? Respondetur negatiue; nisi accedat sacramentalis absolutio: quando qui dem illa ipsa fictio peccatum est mortale. Vbi aduerte, peccata quidem commissa ante baptismi susceptionem nõ subici Ecclesiæ clauibus: subici tamen ea quæ committuntur in ipsa susceptione, vt animus vindictæ vel alius mortaliter malus. Cum enim talia impediant eiusdem susceptionis efficaciam, nequeunt quando adsunt, per baptismum tolli: vt nec alia post hunc commissiva. Vnde remedium aduersus ea institutum est Sacramentum Poenitentiae: cuius capaces sunt baptismi ipso initiati.

L A V S D E O.



LIBER TERTIVS, ET TOTIVS OPERIS VIGESIMVS OCTAVVS.

DE SACRAMENTIS CONFIRMATIONIS, POENITENTIAE, & EXTREMAE VNCTIONIS.

P R O O E M I V M.



Uæ de tribus istis sacramentis pro ratione nobis proposita iudicandi de peccatis, hic occurrunt dicenda, pauciora sunt, quam vt distinctis libris tradi debeant. Illa igitur vnico comprehendemus, contenti distinctione in duos tractatus, quorum prior sit de Confirmatione, & posterior de Poenitentia, & Extrema vnctione.

T R A C T A T V S P R I O R

De Confirmatione.

Uæ Magistro in 4. sentent. dist. 7. & D. Thom. 3. par. q. 72. tum antiquiores, tum recetiores, Theologi scholastici agunt de sacramento Confirmationis: itemque plures alij, quorum meminit Henriquez in sua Summa in initio libri tertij: & apud Gratianum habentur de eo aliquot canones, De consecr. dist. 5. Seruabimus autem eandem methodum, quam in præcedenti libro, agendo de baptismo.

C A P V T I.

De nomine, definitione, institutione, & necessitate Confirmationis.

S V M M A R I V M.

1. Confirmatio baptismo succedit: & quo ordine.
2. Vnde va. illius nomina.
3. Definitio Confirmationis.
4. Institutio est à Christo Confirmatio, & quando.
5. N. n. est necessaria simpliciter, necessitate mediæ.

sed generationis, vt Henriquez ait in cit. libro tertio, cap. 1. §. 2. quia statim confertur baptizato, vt Deus illud quod per baptismum est operatus, confirmet: per augmentum spiritualis gratiæ: firmum, robustumque reddens hominem ad superandas diaboli tentationes, & ad conferendam, defendendamque fidem, quæ in ipso baptismo profectus est. De qua re Melchias Papa (prout refertur in c. Spiritus sanctus, dist. 1. ante citata) ait: Spiritus sanctus q. super aquas baptismi salucifero descendit lapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam: in confirmatione augmentum præstat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota ætate victuris inter viles hostes, & pericula gradiendum est: in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam: in baptismo abluimur, & post baptismum roboramur, & c.

Vnde satis liquet sacramentum istud dici confirmationem à proprio suo effectu, sicut à sua forma dicitur à Patribus, tum consignationis sacramentum, tum signaculum Dominicum, tum signum Christi: & à materia dicitur, tum sacramentum christi, tum inunctio, tum oleum sanctificatum, tum sacrum unguentum: ac demum à ritu ipsius dicitur impositio manuum. De quibus videri potest Greg. à Valen. *romo 4. disput. 5. quest. 1. puncto 1. sub initium*.

Ex communi autem Theologorum, & Canonistarum sententia (prout notat Nauar. in Enchir. cap. 22. num. 8.) definiti potest Confirmatio, quod sit sacramentum vnctionis

christi-

chrisimatis consecrati, quo Episcopus frontem baptizati in-
ungit sub certa verborum forma. In qua definitione locum
generis tenet Sacramentum. Intelligi autem ex Concil. Flo-
rent. in instruct. Armen. & ex Concil. Trid. sess. 7. can. 1. De
confirmatione: *verum & proprium noua legis, diuinitus institutum.*
Quod haeretici nostri temporis negantes bene refel-
luntur à Greg. à Valen. in citato puncto 1. & à Bellarm. tom.
2. controuer. lib. vnico De confirmatione cap. 2. aliquot-
que sequentibus. Itemque à Suazero disput. 32. sect. 1. Qua
in reimmorari est alterius instituti. Cetera quae in defini-
tione sequuntur, tenent locum differentiae sumptae ex huius
sacramenti causis, de quibus postea: nempe ex materia re-
mota, quae est chrisma consecratum: & ex propinqua, quae
est baptizati inunctio in fronte: & ex efficiente seu ministro,
qui est Episcopus: & demum ex forma: quae proponetur in
sequenti cap. 3.

4. Porro quoad institutionem confirmationis: sicut certum
est de fide eam esse nouae legis sacramentum: sic etiam est,
eam esse à Christo institutam: quando quidem in Concilio
Trident. sess. 7. can. 1. De sacram. in genere: is anathemati
subicitur, qui dixerit sacramenta nouae legis non fuisse om-
nia à Iesu Christo Domino nostro instituta. De qua re lae
Suarez disp. 12. sect. 1. Et ratio est quam idem quoque habet in
sequenti disput. 32. sect. 2. tum quia institutio sacramenti
pertinet ad potestatem excellentiae, quam Christus solus
habuit: tum quia idem solus potuit effectum gratiae infalli-
biliter promittere per signum sensibile.

Addit Suarez ibidem, hanc institutionem factam fuisse
à Domino nostro ante Ascensionem ipsius in caelum: cum
non sit dubium ante illam fundasse suam Ecclesiam, quoad
fundamenta eius potissima, qualia sunt septem sacra-
menta. Quando vero tunc facta sit consequenter discriet, &
maxime probabile iudicat, quoad promissionem & in-
structionem Apostolorum, datam de hoc sacramento,
factam esse in nocte cenae vltimae. Nec enim assignari po-
test tempus conuenientius quam illud, in quo Christus no-
uum Testamentum condidit, & toties Spiritum sanctum
promisit. Quoad statum vero eum in quo confirmatio ipsa
possit administrari & recipi: factam esse eandem institu-
tionem post Domini resurrectionem, quando Apostoli
constituti sunt Episcopi, Domino dicente ipsis, Ioann.
10. Accipite Spiritum sanctum, &c.] quando quidem pro-
ur postea dicitur, ordinarius confirmationis minister est Epi-
scopus. Quae omnia pluribus discutere est instituti schola-
stici, & remotius à ratione iudicandi de peccatis nobis pro-
posita.

5. Iam quoad necessitatem consentiunt Theologi sacra-
mentum confirmationis non esse necessarium simpliciter, &
necessitate, *vt vocant*, medijs. Quod patet tum ex cap. 1. &
2. De consecrat. distinct. 5. ex quibus habetur sacramentum
istud non dare gratiam ad vitam spiritalem: sed gratiae aug-
mentum, ad perfectionem, & ad corroborandum in pugna
contra vitia & Diabolū, & ad mundi huius agones. Id quod
bene declaratum, Parochi habent in Catechismo edito ius-
su Concil. Trid. cap. De confirmatione. Tum etiam ex eo,
quod infantes iudicentur suscepto baptismo saluari posse
sine hoc sacramento. An vero sit necessarium necessitate
praecipui, patebit postea, cum inquiretur, An de suscipien-
da confirmatione datum sit praecipuum.

CAPVT II.

De materia Confirmationis, ac primo de remota.

S V M M A R I V M.

6. Materia remota confirmationis est chrisma: quod an de neces-
sitate sacramenti debeat habere oleo admixtum balsa-
mum.
7. Ex cuius olei & balsami admixtione constare debeat, & cur
modi. um ba sami sufficit.
8. An necessarium sit necessitate sacramenti, vt chrisma sit bene-
dictum ab Episcopo.
9. Materia confirmationis propinqua, est vnctio baptizati, ab
Episcopo facta ex chrismate, &c.

10. Quantitas chrisimatis requisita ad talem vnctionem: & qua
ratione haec debeat fieri.

11. Impo: sit o manuum necessaria ad hoc sacramentum: quodque
solà sine chrismate non sufficit.

COMMYNI consensu docent Catholici, materiam
huius sacramenti esse chrisma ex oleo & balsamo co-
fectum, & ab Episcopo iam consecrato benedictum. Ita e-
nim aperte statuitur in Concilio Florent. in instruct. Arme-
norum, & abunde confirmant quae referuntur à Bellarm.
in cit. lib. De sacramento confirmationis cap. 8. & 9. apud
ipsum videnda. Verba Concilij Florent. sunt haec. Secun-
dum sacramentum est confirmatio: huius materia est chris-
ma consecratum ex oleo, quod nitorem significat conscien-
tiae, & ex balsamo, quod odorem significat bonae famae, per
Episcopum benedictum.

Quod si queras, an solum oleum sit materia necessaria
necessitate sacramenti, sicut vinum in Eucharistia, ita ut va-
lidum esse possit confirmationis sacramentum, quantumcumque
oleo non admisceatur balsamum: sicut valida esse potest
consecratio calicis, quantumcumque vino non admisceatur
aqua. Respondetur de ea re diuersas esse sententias, quas
refert Greg. à Valen. to. 4. disput. 5. quaest. 1. puncto 2. Duas
autem esse potissimas, quarum neutram de fide esse monet
Bellarm. in memorato cap. 9. sub finem, in responsione ad
tertiam obiectionem. Prior est quam Suarez to. 3. disput. 33.
sect. 1. dicto 2. propugnat, balsamum necessarium esse necessitate
sacramenti. Posterior vero quam Greg. à Valen. loco citato
defendit est, balsamum necessarium esse tantum necessitate
praecipui suae Ecclesiasticae, siue etiam Christi: ita ut illius
omissione, crimen quidem committatur: non ideo tamen
sacramentum censendum sit nullum. Quicquid autem sit
in speculatione, certum est in praxi eam admixtionem nul-
lo modo esse omitendam, tum propter cetera quae vrget
bene Suarez: tum etiam propter ante relatum Concilij Flo-
rent. decretum, ac propter nunquam in Ecclesia intermis-
sam consuetudinem admiscendi oleo balsamum in materia
huius sacramenti.

Si rursum queras, An ex quouis oleo & balsamo fieri pos-
sit chrisma? Respondetur communem Ecclesiam usum satis
ostendere quod oleum debeat esse oliuarum. De balsamo
autem, cum praeter Orientale ex Palestina, iam habetur
Occidentale ex India: constare ex Summorum Pontificum
Pauli tertij & Pij quarti declaratione. (cuius ibid. ad 2. memi-
nit Suarez sufficere posse illud quod ex India deferitur, etiam
forte diuersae speciei sit ab alio; quia non est fictitium, neque
adulterinum, sed naturale & verum: vt pote quod, *sicut colo-
re differat*, in fragrantia boni odoris, & in alijs proprietati-
bus: atque effectibus tantam habet conuenientiam cum illo
alio, vt simpliciter & absolute balsamum dici possit; atque
adeo iudicari aptum ad sacramentum confirmationis. Sic-
ut propter similem rationem, vinum album, etiam si à ru-
bro differat colore, ac forte etiam specie: quia tamen vi-
num est simpliciter, censetur apta materia sacramenti Eua-
charistiae.

Aduerte obiter, quod Suarez subicit, balsamum in modica
quantitate admisceri oleo; quia de natura materiae huius sa-
cramenti non est vt secundum omnes partes sit mixta ex oleo
& balsamo: sed vt tota sit odorifera, quod maxime pertinet ad
significationem, sicut fieri potest per mutuam alterationem
secundum qualitates.

Si demum queras, An sit necessarium necessitate sacra-
menti, an solū necessitate praecipui, vt chrisma benedicatur
ab Episcopo, ita ut sacramentum administratum cum chris-
mate benedicto tantum à Sacerdote, reputari debeat inua-
lidum? Respondetur id in speculatione magnam difficul-
tatem habere, alijs affirmantibus necessarium esse neces-
sitate sacramenti, alijs idem negantibus (quos postea resequi-
tur Greg. à Valen. sub finem citari puncti secundum, priores vero,
Suarez in sequenti sect. 2.) remque esse quae definitionem Ec-
clesiae requirere videatur. Quoad praxim vero certum est
ex citato decreto Concilij Florentini, & ex perpetuo Ec-
clesiae vsu, non alio chrismate, quam benedicto ab Episco-
po vtendum esse in confirmationis collatione. Aduerte ve-
ro obiter pro ipsa praxi, necessarium esse necessitate praeci-
pi, non

peccatum tamen necessitate sacramenti, christus sit novum illius anni, & vetus excuratur, ex cap. Litteris De consecrat. dist. 3. & ex cap. Si quis de alio, dist. 4. sequenti.

RELIQUA PARS CAPITIS.

De materia Confirmati. nis propinqua.

Materia confirmationis propinquam summorum Pontificum, Conciliorum, & Patrum autoritate Bellam. in citato libro de confirmatione cap. 8. pr. pos. 4. tra'it esse vñctionem chrisimatis, ad crucis figuram in fronte baptizati factam. Qua de re plenius Suarez disp. 33. sect. 3. Vbi vñctionem esse chrisimatis bene ex eo probat: quod materia propinqua sacramenti sit actualis vñs materiae remotae, circa cum qui sacramentum recipit. Vnde sicut in baptisima materia propinqua est ablutio; ita & in confirmatione, erit chrisimatis vñctio. Atque quod ea fieri debeat ad figuram crucis idem probat, tum aliunde, tum ex communi Theologorum sententia: & ex forma essentiali huius sacramenti, qua talis materia verbis exprimitur. Illa enim est, Signo te signo crucis, & confirmo te chrisimate salutis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Quodq; demum fieri debeat in fronte costat ex sine, siue ex primario huius sacramenti effectu; qui est Spiritus sanctus datus ad robur, vt Christus auctoriter nomen Christi constituitur. Ideo enim vt habet Concil. Florent. inst. ult. Amen. in fronte, vbi verecundia sedes est, confirmandus inungitur, nec Christi nomen confteri erubescat: & praecipue crucem eius, quae Iudaeis est scandalum, Gentibus autem stulticia: propter quod crucis signo signatur.]

Vnde pro praxi colligi potest, sicut ad baptismum, tantum aquae requiritur & sufficit, quantum fat esse potest ad abluionem: sic etiam in hoc sacramento tantum chrisimatis requirit & sufficere, quantum esse potest ad vñctionem in figura crucis faciendam in fronte eius qui confirmatur. De quo in ead. sect. 4. Suarez Consequenter ex pontificali Romano addens, talem vñctionem debere fieri, pollice dexteræ manus Episcopi intincto chrisimate: idque necessarium esse necessitate praecipiti: cum res sit grauis, seruata in Ecclesia, & praescripta in ritu administrandi hoc sacramentum. Non esse vero necessarium necessitate sacramenti: ita ut sacramentum non debeat censer nullum, si contingat eiusmodi vñctionem fieri alio digito. Secus esset autem, si ea fieret penicillo aut alio simili instrumento; quoniam cum aliqua impositione manuum administrandum est hoc sacramentum.

Quae minimum est illa qua vñctio ipsa perficitur: & de qua Bellam. in cit. cap. nono, non longe ab initio, & Suarez in sequenti sect. 4. dicunt intelligi posse, illam impositionem manus, cum qua in Actis Apostolorum cap. 8. & 19. datus est Spiritus sanctus. Nec obstat quod in citato Concilio Florentino dicitur loco manus impositionis Apostolicae, dari in Ecclesia confirmationem. Nam, vt Suarez ibidem circa medium ait, verba ea possunt sic accipi, vt significant, non quidem sacramentum, quod in Ecclesia nunc datur, diuersum esse substantialiter ab eo, quod datum est ab Apostolis: sed quod etiam si Episcopi confirmantes, id nunc faciant vngendo, quod tunc Apostoli imponendo manus: non faciant. men cum tanta spiritalium effectu & gratiarum excellentia.

Quamuis autem non desint, qui intelligant eam manuum impositionem factam esse simpliciter ab Apostolis sine vñctione (eo. um meminit Suarez in eadem sect. o. non procul ab initio) tamen quia loca ex Actis Apostolorum ante memorata, Catholici ad hoc sacramentum solent accomodare: possumus retinere allatam interpretationem impositionis manuum de facta cu vñctione, quandoquidem simplex manuum impositio sine vñctione, non est Confirmationis sacramentum, sit patet ex antedictis: & confirmat receptus in Ecclesia vñs illud conferendi. Neque si concedamus factam ab Apostolis manuum impositionem fuisse simplicem, & nihilominus habuisse effectum, cuius antea meminimus roborandi: ideo compellemur recedere a nostra sententia: quia tenere poterimus, quod Suarez habet

in ead. m. sect. 4. sub. finem: illud non fuisse factum iuxta legem & institutionem sacramentorum, sed praeter illam ex speciali commissione vel dispensatione Christi. Ideoque signum illud simplicis impositionis manuum, non fuisse verum Confirmationis sacramentum quoad substantiam, sed tantum quoad effectum: qui sicut per sacramentum Confirmationis ita & sine eo produci potuit Dei virtute: prout patet ex eo quod Apostoli induti sint virtute ex alto, Actorum 2. itemque illi qui in domo Cornelii centurionis (etiam ante susceptum baptismum) audierant D. Petrum praedicantem ex sequenti cap. 10. Videri potest in eadem sect. 4. Suarez.

CAPVT III.

De forma Confirmationis & eiusdem accidentibus seu caeremoniis.

SUMMARIUM.

12. Forma sacramenti confirmati. nis: & quod in ea debet fieri inuocatio sanctae Trinitatis.
13. Non est necesse eam proferri verbis indicatiui modi.
14. Vt vñctio fiat in fronte est necessaria confirmationis conditio, quantumcumque ea non exprimitur in forma.
15. Inter caeremonias confirmationis quatuor sunt quae eadem antecedunt.
16. Oritur quae eam comitantur: vel sequuntur.

CONFIRMATIONIS formam Concil. Florent. in instruct. Armenorum decernit esse eam, cuius antea num. 9. meminimus, Signo te signo crucis & confirmo te chrisimate salutis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Circa quam notandum est primo eam esse constitutam essentiae huius sacramenti. Ad quod proinde nulla alia potest sufficere, nisi ei in sensu aequiualeat. De qua re plenius Suarez disp. 33. sect. 5.

Notandum est secundo, in ea cum expressione actionis sacramentalis, seu materiae propinqua (de qua in praeced. cap. parte posteriore) coniungi inuocationem sanctissimae Trinitatis: quia sacramentum istud perfectio quaedam est baptismi (prout dictum est a Melchiade Papa in epist. ad omnes Hispaniae Episcopos, quae habetur in tomo 1. Conciliorum) conferens baptizato robur ad standum in fide quam professus est in baptismo. Etenim sicut ad Imperatorem spectat, non solum signare militem, sed etiam armis competentibus eum instruere: ita etiam consentaneum fuit Christum Dominum per baptismum nos adscribere militiae suae: & per Confirmationem dare adiumentum militie. Item sicut parens magnas facultates pupillo relinquens, ei statim prouidet de tutore: ita in hoc sacramento consentaneum fuit baptismum regeneratis dari Paraclitum, vt sit eis custos, consolator & tutor: prout memoratus Pontifex loco citato argumentatur.

Hinc igitur est, cur in administratione confirmationis perinde ac baptismi fiat expressa inuocatio sanctissimae Trinitatis, nempe quod sicut in baptismo fit professio fidei: ita & in confirmatione robor detur, non obstantibus huiusmodi impugnationibus, persisterendi in eadem professione fidei: inter cuius mysteria, illud Trinitatis praecipuum est, & ceterorum fundamentum. Adde, quod licet etiam causa praecipua roboris spiritalis, quod datur in Confirmationis sacramento: finis item, ad quem id ipsum ordinatur, sit vt homo ipsi sanctissimae Trinitati adhaereat inseparabiliter.

Notandum tertio, non esse necessario proferenda praedicta verba in praesenti indicatiui modi, Signo te, &c. satis enim esse, si dicatur per modum precationis: nempe Signa illum Domine signo crucis: vel, signet te Deus sigillo fidei suae, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Quod etiam notat Suarez in cit. sect. 5. non longe a fine. Et ratio est, quia nihil interest, an actio sacramentalis exprimat in actu sacramentali secundario, qui exercetur a ministro: an in primario, qui exercetur a Deo. Quod confirmatur per ea quae in praeced. lib. c. 4. sectione posteriore dicta sunt, de forma baptismi

baptismi, quæ ob paritatem rationis possunt ad formam Confirmationis accommodari.

14. Notandum est quarto, quod etsi in propositis verbis nõ exprimitur sacramentalis vñctiois conditio qua fieri debet in fronte (sicut exprimitur ea, qua fieri debet ad figuram crucis) illam tamen, sicut hanc, esse in praxi necessario seruandam. Quæ necessitas indicatur in cap. Nouissime, De consecr. dist. 5. cum vñctio chrisimatis, qua ab episcopo inungitur baptizatus, distinguitur tanquam per propriam differentiam, ab ea qua idem inungitur à Presbytero; quod illa fiat in fronte, & hæc in vertice capitis: vnde licet colligere, quod non magis perficeretur hoc sacramentum, si in alia parte vñctio chrisimatis ab Episcopo fieret, quam si Extrema vñctio à Sacerdote conferretur, inungendo alia membra, quam quæ in Rituali ecclesiastico determinantur. De quibus in sequenti tractatu.

15. Quod attinet ad sacramenti confirmationis accidentia seu ceremonias (de quibus Bellarm. in eodem lib. De confirmatione cap. vltimo, & Suarez in sequenti disput. 37.) notandum est quatuor esse, quæ ante collationem confirmationis adhibentur in consecratione chrisimatis. Prima est, vt benedicatur balsamum per orationes & signum crucis. Secunda, vt benedicatur oleum per orationes & signum crucis. Tertia, vt Episcopus aliquoties habet super ampullam chrisimatis. Quarta, vt chrisma iam confectum salutetur ab Episcopo & Presbyteris his verbis, Ave sanctum chrisma. Quas ceremonias contra calumnias hæreticorum, defendunt memorati auctores. Nobis sufficit esse in Ecclesia passim vsuatas.

16. Octo vero ceremonias esse Bellarm. meminit, quæ præter sententialem, de qua prius dictum est, in collatione Confirmationis, aut post eam adhibentur. Prima est, vt susceptor seu patrinus adsit, de quo nonnulla præscribuntur, quæ videre potest qui volet apud Syluestrum in verbo Confirmatio diuina, in fine: & addere ex D. Tho. 3. par. quest. 72. artic. 10. ad 3. nihil referre siue masculus sit, siue femina qui in confirmatione suscipit, iuxta illud ad Coloss. tertio, In Christo Iesu, non est masculus nec femina. De affinitate spiritali quæ inde contrahitur, dicitur suo loco, cum de matrimonio.

Secunda est, vt dicantur ab Episcopo variæ preces super confirmandum, tam ante, quam post sacramenti collationem. Tertia, vt ab Episcopo pax confirmato detur in signum acceptæ gratiæ Spiritus sancti; cuius effectus pax est. Quarta, vt Episcopus confirmatum leuiter manu cædat, vt intelligat se ad ignominiam crucis, & verbera pro Christo sustinenda paratum esse debere. Quinta, vt ligetur frons fascia, ne chrisma disfluat: quæ quando uel gestanda sit, indicandum est ex consuetudine recepta, & ex necessitate expectandi donec chrisma exsiccatum sit, iuxta ea quæ Suarez tradit loco cit. sect. 2. condit. 7. Sexta vt ad septem dies non lauetur caput seu frons. Septima vt in sabbatho Paschæ & Pentecostes detur confirmatio sicut & baptisma, cui adiungitur ad perfectionem & gratiæ incrementum. Octaua, vt à ieiunio & expiato à peccatis accipiatur, ex cap. Vt ieiunium itemque detur, ex cap. Vt Episcopi De consecr. dist. 5. In quibus tamen duabus postremis conditionibus postea facta est mutatio; in priore quidem quoad tempus: in posteriore vero quoad ieiunium, quemad. notat D. Tho. 3. par. quest. 72. artic. 1. & 2. Addens ad tertium, congruum tempus conficiendi chrisimatis esse diem Cænæ Domini. De quare plura Suarez in citata disput. 37. sect. 1. in quinta cerimonia: sicut & de oleo ac vase, in quo confici debet: quem confecturo relinquemus videndum.

Obiter autem monendum occurrit, quo tempore conficitur chrisma, Parochos debere ad illud sibi comparandum mittere, ex cap. Omni tempore De consecr. dist. 4. nec ipsos posse vti alio in sua Ecclesia, quam consecrato à proprio Episcopo loci, ex cap.

Presbyteri eadem dist. 4.

dist. 4.

CAPVT IV.

De ministro confirmationis & de quæ eam suscipientibus.

SUMMARIUM.

- 17 Ordinarius confirmatiõnis minister est Episcopus consecratus.
- 18 Extraordinarius ex commissione Papæ, potest esse Sacerdos.
- 19 Nulli non Sacerdoti potest tale ministerium committi.
- 20 Quicumque Episcopus est minister sufficiens ad validitatem huius sacramenti.
- 21 Quando contingat Episcopum peccare respectu istius ministerij, ut.
- 22 Omnis baptizatus capax est suscipiende Confirmationis, ante baptismum vero suscipiendum, nullus.
- 23 Quo tempore Confirmationem pueri baptizati conferri conueniens sit.
- 24 Nullus ordo, immo nec prima tonsura, suscipi debet ante confirmationem, etiam si contra facere, non sit mortale de se.

De ministro confirmationis satis fult Suarez, disput. 36. Quid tenendum sit aliquot propositionibus indicabimus.

Prima est: Ordinarij ministerium confirmationis esse Episcopum consecratum. Pro qua varios auctores refert Greg. à Valent. to. 4. disput. 5. quest. 2. puncto 1. eamque late aduersus hæreticos propugnat Bellarm. lib. De confirm. cap. 12. & variis auctoritatibus atque rationibus stabilit Suarez loco cit. sect. 1. Sed sufficit nobis quod sit tenenda tanquam de fide, vt pote quæ definita est in Concilio Florentino in instruct. Armenorum, & in Concil. Trident. sess. 7. De confirm. can. 3. & sess. 23. cap. 4. & can. 7. Quibus adde canones qui habentur, De consecr. dist. 5. in principio. Adde & Ecclesiæ consuetudinem receptam, iam inde à temporibus Apostolorum, vt colligitur ex cap. 8. & 19. Actorum, ubi leguntur Apostolos confirmasse ab alijs baptizatos. Quod fecisse tanquam Episcopos communis Ecclesiæ consuetudo interpretata est. Quæ de re Suarez pluribus in citata disput. 36. sect. 1. dicto 2.

Secunda proposito est: Possit simplicem Sacerdotem hoc sacramentum ministrare ex commissione Papæ. Hæc quoque vt certa tenenda est per decretum Concilij Florent. in citata instruct. Armenorum: quo Episcopus ita statuitur huius sacramenti minister, vt simul approbetur, quod aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem ex rationabili & vrgente admodum causa, simplex Sacerdos chrisma per Episcopum confecto, ministravit hoc ipsum confirmationis sacramentum. Cuius dispensationis exemplum habetur ex D. Gregorio in cap. Peruenit dist. 95. De qualitate Suarez in sequenti sect. 2. Satis erit notare quod habet Greg. à Valen. loco cit. vtriusque esse ex institutione diuina; & vt Episcopus sit huius sacramenti minister ordinarius, ac in potestate propinqua per Episcopalem consecrationem suam: & vt Presbyter per characterem & ordinem suum sacerdotalem, sit extraordinarius minister, ac in potentia tantum remota: vt pote qui requirit dispensari secum à Summo Pontifice ex plenitudine suæ potestatis, ob necessitatem; cui Christus instituit hoc sacramentum, voluerit esse consultum. Quandoquidem conueniens fuit, vt in absentia Episcopi, fideles non earent omnimoditate obtinendi istud sacramentum, & habendi sufficientem illius ministerium. Ad quod facit quod certum sit, ratione necessitatis ex Christi institutione, ministros baptismi dari non tantum ordinarios, sed etiam extraordinarios aliquos pro casu necessitatis, etiam laicos. Vnde sicut aliquis horum in tali casu baptizans, non agit contra, sed secundum diuinam institutionem: ita nec simplex Sacerdos in simili casu ex dispensatione Papæ conferens confirmationem, prætergreditur Christi institutionem, sed illam exequitur: vt bene ait Gregor. à Valent. subiungens aliquos contrarios errores, post Sotum in 4. dist. 7. quest. vnicam r. 11. qui eos bene refert.

Tertia propositio est: Nulli clerico, neque laico posse hoc ministerium committi, præterquam Sacerdoti: nec ab alio, quam à Summo Pontifice ex causa rationabili. Hanc

ex D. Thoma approbatam ab alijs, tradit & abunde confirmat Suarez in *ut. sect. 2.* Sufficiet fundamentum illius attingisse. Nemp, quod in ijs quae sunt iuris diuini, absolute & simpliciter dispensari non possit, nisi iuxta modum & mensuram ipsi meriti diuino statutam & concessam. Ius autem ministrandi hoc sacramentum, sit diuinum; lege ordinaria concessum solis Episcopis. Pro quo post Innocentium in cap. vnico De sacra vnctione §. penultimo, Concilium Florent. loco cit. in argumentum adfert, quod de solis Apostolis (quorum vicem tenent & ipsi) legatur Actorum 8. & 19. quod per manus impositionem spiritum sanctum darent: atque loco illius impositionis manus, Confirmatio datur in Ecclesia. Ex alterius vero commissione, quam Summi Pontificis; vel alteri, quam Sacerdoti facta: tale ius concedi posse Christi in institutione, nulla traditio vel usus communis Ecclesiae ostendit. Vnde non videtur esse afferendum: praesertim cum conser, quod si alius quam Episcopus abique Papae commissione confirmaret, sacramentum sit nullum, ex cap. Manus, De consecr. distinct. 5. & cap. Quanto, De consuetudine.

10. Quarta propositio est: Quemcumque Episcopum vere consecratum, sufficientem ministrum esse huius sacramenti, etiam si haereticus sit, excommunicatus, aut degradatus: ita ut Ecclesia nequeat facere, quin sacramentum Confirmationis, ab eo datum sub debita materia & forma, ac intentione, sit validum, etiam si peccet illud ministrando. Hanc quoque late persequitur Suarez in ead. disput. 36. §. 2. Sed nobis quoque sufficiet fundamentum attingisse: nemp, quod Episcopus institutione Christi sit ordinarius huius sacramenti minister: neque ex eo quod haereticus sit, aut aliter ab Ecclesia praecisus, desinat vere Episcopus esse, cum Episcopalis consecratio de leuibus non sit; sicut nec esse iterabilis. Consequenter ergo erit de se verus Confirmationis minister, tanquam non priuatus ordine neque caractere, sed solum vsu illius legitimo.

11. Ceterum cum ad pastoralem, quam Episcopus debet gerere curam quiuum suarum, spectet huius sacramenti diligens administratio (propter necessitatem scilicet, qua ex cap. Spiritus sanctus, De consecr. dist. 5. in hoc mundo videtur tota aetate inter inuisibiles hostes, & pericula gradienda est) mortaliter peccat Episcopus ille qui multo tempore negligenter talem administrationem omittit, ex *Su. glo. in verbo Confirmationis sacramentum §. 1. & §. u. in verbo confirmatio diuina, quest. 2.* Quod pariter dicendum est de administrante indigne: siue per omissionem aliquam substantialium culpabilem, siue per notabilem irreuerentiam, qua administrat sine interiori dispositione, & sanctitate debita; aut non seruata circumstantiarum solemnitate, requisita ad tantum sacramentum. Quod etsi non est ad salutem absolute necessarium sicut baptismus, est tamen dignitate maius illo, magisque venerandum, ex cap. De his, De consecr. dist. 5. Adde etiam, quod ex Palud. & Sylu. habet Suarez in *su. disp. 38.* peccare quoque grauer, confirmantem in sua diocesi eos qui sunt alienae, aut in aliena diocesi illos qui sunt sui, nisi ad id acceperit facultatem: quia illegitima esset talis administratio huius sacramenti, & dissidiorum fomes, ideoque graue peccatum. Propter quod tamen non incurretet ipso iure censuram, aut irregularitatem aliquam: quia id non inuenitur in iure expressum.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De suscipiendis Confirmationem.

12. **D**E his etiam quid sit tenendum, aliquot propositionibus de. larabimus. Prima est: Omnem hominem baptizatum capace esse Confirmationis. Haec patet ex cap. Omnes fideles. De consecr. dist. 5. Et confirmatur, quia omnes baptizati adscripti sunt militibus Christi: in qua ad pugnandum opus habet roborate ipsos Spiritus sancti gratia a Christo sine determinatione certarum personarum, fidelibus suis promissa. Quae gratia est sit effectus huius sacramenti: eiusdem capaces erunt omnes baptizati, seu adulti, seu infantes, seu viri, seu feminae, seu sani, seu aegri, & sic de ceteris. Nec obstat quod aliqui ex

baptizati non sunt apti ad talem pugnam; ut infantes, & amentes, qui experies sunt rationis. Nam etiam ipsi apti sunt ut armentur ad pugnam, & ut per claracterem configentur in milites Christi: atque ut perfectionem, seu augmentum gratiae habitualis recipiant: quod quidem est ipsos capaces esse huius sacramenti, ac effectus illius. Quo effectus ipsos fraudari non est consentaneum: ut nec constitutos in articulo mortis. Videri potest Suarez disput. 35. sect. 2.

23. Secunda propositio est: Baptismi o. carentem non esse capace Confirmationis. Hanc authoritatibus & rationibus probat Suarez, in eadem disput. §. 1. Satis nobis est, quod baptismus sit ianua aliorum sacramentorum: ita ut nemo sit eorum capax, nisi baptizatus. Sic enim Ordo collatus ante baptismum non est sacramentum, ex cap. i. & vlt. De presby. non baptizato. Accedit quod iuxta ante dicta Confirmatio perficiat baptizatum: & per consequens, illum praesupponat ut perfectibilem.

Tertia propositio est: Non expedire pueros confirmari ante usum rationis. Ratio est: quia hoc sacramentum non fuit institutum tanquam necessarium ad salutem; sed ad conferendum robur in pugna aduersus hostes, quibus in baptismo abrenunciamus: mundum, inquam carnem, & demonem: cuius pugnae, ut iam diximus, homines ante usum rationis non sunt capaces. Et sic consuetudo obtinuit, ut ante eundem usum confirmatio non conferatur. Id quod caeremonia illa exiget, qua Episcopus confirmatum leuiter caedit, ut intelligat se ignominiam & tormenta pro Christo pati debere: nihil enim tale intelligere potest, qui nondum habet rationis usum.

Si quaeras in qua ergo aetate debeat puero sacramentum hoc conferri? Aliqui respondent, exigendam esse aetatem duodecim annorum: alij vero septem annorum. Utrosque commemorat Suarez in *sequenti §. 2.* Posteriorum autem, qui plures sunt & nobiliores, responsio praefenda videtur: tum ob rationes quas idem Author adfert, tum quia in eadem aetate septem annorum, dari potest prima tonsura, ut per aliquot iura tradit glossa ad car. vltimum verbo infanti, De temporibus ordinat. in 6. Tunc quia illucescente rationis vsu, expedit non multum differre hoc sacramentum, sed puerum innocentem praemuniri tanto auxilio, antequam grauer peccare incipiat. Quamquam, ut addit Suarez, ob aliquam grauem causam conueniens esse posset, ut vel tempus illud anteuerteretur, vel aliud longius expectaretur; quod relinquitur prudentis arbitrio.

24. Quarta propositio est: Neminem debere vllum ordinem: immo nec primam tonsuram suscipere, qui non sit confirmatus. Haec habetur ex Concilio Trid. sess. 23. cap. 4. De reform. Quamquam ex Soto in 4. dist. 7. quest. vnica art. 3. pro. pos. 3. & dist. 24. quest. 1. art. 4. sub finem, & Nauar. in Enchir. cap. 22. nu. 9. qui secus faceret non peccaret mortaliter, quia nec Concilium ipsum Trident. in prohibet sub alia censura, aut alia forma quae obligationem ad mortale indicet. solumque est indecentia quaedam, neque omisso Confirmationis secluso contemptu, ut postea dicitur, peccatum est de se mortale.

CAPVT V.

De praeepto suscipiendi Confirmationem.

SVMMARIVM.

- 25 Magna quidem varietas est opinio. num de difficultate, An suscipio Confirmationis sit in praeepto: sed non esse, probabiliter teneri potest.
- 26 Obi. ctiones in contrarium cum solutionibus.
- 27 Quatenus peccatur omissione Confirmationis.

25. **M**AGNA controuersia est inter Doctores, num fidelibus baptizatis impositum sit siue a Christo, siue ab Ecclesia praeeptum suscipiendi Confirmationis sacramentum. De qua Suarez disput. 38. sect. 1. refert quatuor sententias diuersas, ac bene illas ponderans amplectitur eam quae negat esse tale aliquod praeeptum, quia nullum habetur, non modo ex Scriptura sacra, sed nec ex traditione. Nam quod Sancti Patres aiunt sacramentum hoc requiri ad plenitudinem

seu perfectionem hominis Christiani: vel ut quis simpliciter Christianus dici possit: intelligendum est de plenitudine abundantie, qua quis non modo Christi miles est, & verus Christianus: sed etiam Christianus ad pugnam abundanter roboratus: non vero de plenitudine sufficientia, seu necessarium ad constituendum aliquem sufficienter in esse hominis Christiani: quia per baptismum talis plenitudo habetur.

26.

Neque est quod quis obiiciat, sacramenti huius institutionem esse a Christo, non enim aliquid est in precepto positum eo ipso quod institutum sit a Christo, ut patet de lavatione pedum & de consiliis Evangelicis. Nec ite est quod quis obiiciat eiusdem sacramenti finem: perseverantiam, inquam, in fide, & obsequio Christi: Nam etsi id ipsum sacramentum sit ad talem finem valde utile, non est tamen necessarium: cum sint alia media ad illum consequendum: ut oratio, & aliorum bonorum operum exercitium. Nec demum est quod obiiciat quis communem Ecclesie usum: non enim solent communiter fideles ad hoc sacramentum suscipiendum induci, tanquam obligati necessitate imposta: sed tanquam invitati ad id quod est ipsius valde bonum & utile. Unde nullis censuris adstringi solent, neque vrgeri aliis mediis indicantibus necessitate imposta. Nec etiam procuratur, ut in articulo mortis constituti illud suscipiant, si nondum susceperint: quod fieri omnino deberet si de suscipiendo datum esset preceptum diuinum. Ipsum enim saltem pro eo tempore obligaret, idque sub mortali, quandoquidem effectus de re graui. Nec item esse datum preceptum mere Ecclesiasticum, ex eo patet; quod Ecclesia in materia sacramentorum, non solet usum precepere quoad eius substantiam, sed solum determinare tempus in quo is exorandus sit. In vsu autem huius sacramenti, nullum tempus determinauit.

27.

Ex his (quandoquidem peccatum non est sine precepti transgressione) consequens est, quod D. Thomas satis aperte indicat *quest. 72. art. 8. ad 4.* & citatis pluribus aliis habet loco citato Suarez: non esse de se peccatum mortale, sacramentum istud ex negligentia aut verecundia, secluso contemptu, omittente, etiam toto vitę tempore. Ex accidenti autem, *addit idem*, tum veniale tum mortale peccatum esse potest. Veniale quidem eo nomine, quod talis omisio censetur irrationabilis quaedam prodigalitas spiritualis, & quaedam temeritas in adeundo certamine fidei sine tali adiumento. Mortale vero ratione contemptus, si quis pro nihilo ducat hoc sacramentum, aut effectum illius, aut vile vel puerile existimet se illi subiicere. Item ratione scandali, si quis ita se gerat publice, ut aliis exhibeat speciem contemptus. Ac demum ratione conscientie, si quis persuaderet sibi, se non posse sine hoc medio, tenationem contra fidem vincere, aut se in mortali periculo esse, ne in tormentis superetur destitutus tali auxilio, illudque negligat nihilominus.

CAPVT VI.

De effectibus Confirmationis, ac dispositionibus requisitis ad eorum consecutionem.

SVMMARIVM.

- 28 Effectus confirmationis, specialis gratia sacramentalis & character.
- 29 De modo quo in hoc sacramento per se, & ex ipsius institutione datur gratia.
- 30 De modo quo datur ex accidenti.
- 31 In susceptione eiusdem sacramenti auxilium Spiritus sancti, quo modo datur.
- 32 De charact. re: quod non possit iterari in eodem homine, si que iterare tenet, quis, nisi, faciat grauiusque peccet, non tamen fiat irregularis.
- 33 Dispositiones ad eorum effectuum productionem requisitae.
- 34 Ignorantis peccatis non sufficit sine penitentia: quam nec sufficit, ut contritionem esse, nisi bona fide existimet contritio.
- 35 Is qui existimat se non esse contritum, debet consistere ante susceptionem huius sacramenti. Et quod dist. actio conueniens in eadem susceptione, non impedit de se illius effectum.

28. DVBLEX est effectus sacramenti Confirmationis: v. n. conferre aliquam gratiam sanctificantem, vltra quam conferat baptismus: nam est vere & proprie sacramentum, ex Concil. Trid. sess. 7. can. 1. De Confirm. ipsumque a baptismo distinctum, iuxta can. 1. & 3. De sacram. in genere eadem sess. Quare conferat gratiam ex sequenti can. 6. eamque distinctam ab illa quam baptismus conferat: prout satis indicatur verbis illis in cap. Spiritus sanctus, De consecr. dist. 5. In baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam. In baptismo abluimur, post baptismum roboramur. Accedit ratio quia oportet vnum quodque speciale sacramentum ad proprium finem ordinari, & specialem gratiam tali fini accommodatam conferre, qualis est quoad hoc sacramentum, specialis Spiritus sancti protectio, & auxilium ad veram fidem constanter tenendam, & profitendam. Alter effectus est character, hoc est, spirituale quoddam & indelebile signum, quod susceptione confirmationis in anima imprimi definitur a Concilio Florent. in Instruct. Armenorum, & in Concil. Trid. sess. 7. De sacram. in genere can. 9. De his suo more late Suarez, *disput. 34.*

29. Sed sufficit de priore notare ex sententia D. Tho. 3. *part. quest. 72. art. 7. ad 2.* in hoc sacramento per se, & ex ipsius institutione, non dari gratiam, nisi secundum augmentum. Ratio est, quam habet Suarez *sect. 2. dist. 2.* quod sola ea sacramenta ex sua institutione conferant primam gratiam, quae instituitur ad peccata remittenda: quandoquidem peccatum mortale siue gratia non excluditur ab anima, neque ipsum potest cum illa in hac manere, taliaque sacramenta tantum sunt duo, quae sacramenta a mortuo: v. n. ea de causa dicuntur, nempe baptismus, qui solus ex sacramentis instituitur ad remissionem peccati originalis, & actualium ante ipsum commissorum; atque penitentia, quae est solum sacramentum de se institutum ad tollenda peccata mortalia post baptismum commissa, ut patet ex doctrina quae de ea datur a Concil. Trid. sess. 14. praeterim cap. 1. & can. 1. & 2. Quae cum ita sint, relinquuntur, confirmationem ex sua institutione, tanquam vnum ex sacramentis viuorum, conferre tantummodo gratiae augmentum, non autem primam gratiam; qua scilicet ex iniusto iusto, tanquam ex mortuo viuus efficiatur.

30. Per accidens tamen fieri potest, ut talem quodque gratiam conferat: nempe, *ut D. Thom. loco cit. addit*, quando alicuiam susipienti, aliquod peccatum mortale quo maculatur, non venit in mentem, ut de eo doleat; vel si in mentem veniat, de eoque doleat, non tamen per contritionem perfectam, sed solum per attritionem. Tunc enim sacramentum supplet defectum illum, nisi in consideratione ea inexcusabilis esset, aut in suscipiente vigeret adhuc aliquis affectus peccati mortalis, excludens firmum propositum non peccandi de cetero. De eodem affectu dubium moueri solet, an eiusmodi gratia sit maior ea, quae datur per baptismum. Cuius tractationem tanquam speculationis scholasticae relinquemus videndam satis plenam apud Suarezium in eadem *sect. 2.*

31. Non est vero tacendum quod idem ibid. in fine monet effectum auxilii Spiritus sancti, ipsa Confirmationis collatione dari in sua radice: tanquam iure accepto ad illud: re ipsa autem temporibus opportunis, iuxta diuinae sapientiae dispositionem, dari consentaneum fini istius sacramenti, hoc est corroborationi ad fidem veram tenendam ac profitendam. Tuncque ut infallibiliter detur, necessarium esse non apponere obicem peccati mortalis: sicut & id ipsum necessarium fuit in sacramenti susceptione, gratia daretur.

32. De posteriore effectu disputari solet, An talis character sit qualitas noua distincta re ipsa a characterē baptismali, vel solum illius quidam modus & perfectio. Sed neque in eo, ut speculationis quodque scholasticae, necesse est non immorari. Videri potest Suarez. in *disput. 34. sect. 1.* Sufficere notasse, cum eo ipso effectu coniunctum esse, ut hoc sacramentum nequeat in eodem homine iterari: id quod certum est de fide ex Concilio Florent. in instruct. Armenorum versus Hae omnia: & ex Concil. Trid. sess. 7. De sacramentis in genere can. 9. Atque si quis tentet idem sacramentum eidem homini iterato ministrare, nihil faciet, graueque sacrilegii peccatum committet. Per quod an irregularitatem

ritatem incurrat difficultas est: cuius partem negantem sequitur Suarez in disput. 38. sect. 2. multique alij quos Georgius Sayrus refert in tom. 1. Theauri casuum conscientie lib. 7. cap. 8. dub. 8. Ratio vero est: quia irregularitas non est ponenda, nisi sit in iure expressa, ex cap. Is qui, De sentent. ex com. in 6. Nec vllibi in iure habetur expressum, irregulares fieri iterantes hoc sacramentum.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De dispositionibus quas predictorum effectuum productio requirit in suscipiente Confirmationem.

AD productionem characteris non requiritur alia dispositio, quam quæ ad validitatem ipsius Confirmationis: nempe vt hanc suscipiens iam baptizatus sit; & vt eam suscipiendi intentionem habeat debitam; de qua iudicandum est perinde; ac de ea quam ad baptismi validitatem requiritur diximus sub finem precedentis libri. Ad productionem vero gratiæ, præter duo illa, pœnitentia requiritur in eo qui post baptismum fuerit in peccatum mortale lapsus: quam esse contritionem perfectam, seu talem qua dininæ gratiæ restituamur: ideo necessarium non est, quia nemo potest alioqui tuta conscientia ad hoc sacramentum accedere: cum nemo scire possit: n perfectè contritus sit, sicut nec an amore vel odio dignus sit ex c. 9. Ecclesiasticis. Hancque esse D. Thomæ sententiam patet per ea quæ ex ipso retulimus in præced. nu. 30. & ita notat Suarez, in citata sect. 2.

Vbi quoque monet solam ignorantiam proptij peccati actualis etiam iniuincibilem, non sufficere ad illius remissionem per susceptionem sacramenti, sine aliqua saltem attritione, tanquam pœnitentia. Quam ad remissionem peccatorum actualium necessariam esse patet per illum Domini nostri Lucæ 13. Nisi pœnitentiam habueritis omnes peribitis. Notat autem eum Soto in 4. distinct. 7. quæst. vnica art. 7. Gregorius à Valent. disput. quinta, quæst. 1. puncto 4. (& Suarez admittit) attritionem, quæ ad propositum effectum sufficiat, talem esse debere, vt homini sacramentum hoc suscipiente contritio esse videatur: quia cum ex natura & institutione eiusdem sacramenti, prima gratia (ad cuius augmentum per se institutum est) ipsum præcedat: requiritur minimum vt accedens ad id ipsum suscipiendum, arbitretur probabiliter se iam recuperasse gratiam per veram contritionem.

Vnde (vt idem à Valentia ex eod. Soto in seq. art. 8. addit) quamuis ad legitime suscipiendum hoc sacramentum non sit necessarium præmitti ei confessionem (sicut nec ieiunium, etiam si vt de. eat iuxta cap. Vi ieiunij De consecr. dist. 5.) tamen cum quis se nouerit solummodo attritum, debet confiteri: vt vi sacramenti pœnitentiæ existimare probabiliter possit esse effectum contritum; quia talem indispotionem suam cognoscens, non potest ad hoc sacramentum licite accedere: quemad. congruenter antedicti Suarez docet disput. 34. sect. 2. paulo post medium. Addit ibidem consequenter Gregorius à Valen. contra Caiet. non esse necessarium ad gratiam per hoc sacramentum acquirendam, sicut nec per alia sacramenta, vt mens hominis in ipsa susceptione actu moueatur erga Deum: satis enim esse, vt eiusmodi motus vel tunc sit vel antea fuerit, etiam si in vsu sacramenti ob humanam fragilitatem mens distrahat: Dei scilicet bonitate commiserente eidem fragilitati: iuxta illud Psalmi 102. Quomodo miseretur pater filiorum, miserus est Dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum.

TRACTATUS POSTERIOR.

De sacramentis Pœnitentiæ & Extreme vñctionis.

At patet tractatio de Pœnitentiæ sacramento, estque instituti nostri peculiariter propria: quam Theologi

scholastici instituunt cum Magistro in 4. dist. 14. & aliquot sequentibus: ac cum D. Thomæ 3. par. à quæst. 84. Itemque Canonistæ ad septem distinctiones de Pœnitentiæ: & ad titulum De Pœnitentiis & remissionibus, atque alij multi quorum non paucos tam antiquiores quam recentiores Henriquez refert in tomo 1. Theologiæ moralis in initio lib. 4. qui est primus de pœnitentia. Ad ea autem quæ in prima & secunda parte dicta sunt: restant pauca tantum addenda, de sacramenti pœnitentiæ nomine & definitione, institutione & necessitate. Nam de illius materia, quæ posita est in tribus actibus Pœnitentiis illud suscipientis: contritione, inquam, confessione & satisfactione, iam dictum est sufficienter in præced. lib. 5. 6. & 7. & de illius forma, quæ est sacramentalis absolutio, in sequenti lib. 8. & de ministro, qui est Confessarius legitimus, in tribus primis libris, ac de suscipiente, qui est Pœnitens, in sequenti libro 4. De dispositionibus ad talem susceptionem dignam ac validam requisitis, ac de obligatione suscipiendi dictum est in iisdem libris prout occasio se obtulit, permixtum alijs. Quæ pertinent ad effectus eiusdem sacramenti (qui sunt remissionis peccatorum, & recuperationis virtutum & meritorum, per peccatum mortale, amissionum) tanquam propria scholasticæ speculationis, relinquemus sciendi cupidis videnda familiariter simul & copiose tractata apud Greg. à Valent. to. 4. disp. 7. quæst. & tribus sequentibus.

Quod attinet ad Extremam vñctionem: de ea tractantes varios auctores Henriquez refert in præcedenti lib. 3. ante cap. 7. Quibus accesserunt Greg. à Valen. in sequenti disput. 8. & Suarez tomo 4. disput. 39. & quinque sequentibus. Dicemus autem primo de illius nomine, definitione, institutione, & vñtare. Secundo, de illius materia & forma. Tertio, de illius effectu ac de ministro. Quarto, de recipiendis eam: & quinto, de obligationibus circa vsu eiusdem.

CAPVT VII.

De nomine, definitione, institutione, & necessitate sacramenti Pœnitentiæ.

SVM MARI VM.

- 36 Ratio nominis Sacramenti pœnitentiæ.
- 37 Definitio Sacramenti pœnitentiæ.
- 38 Quod pœnitentiæ sit sacramentum à baptismo distinctum.
- 39 Institutio Sacramenti pœnitentiæ à Christo.
- 40 Sacramentum Pœnitentiæ est simpliciter necessarium ad remissionem peccatorum.
- 41 Obiectio in contrarium cum solutione.
- 42 Cum ob inopiam Confessarij suscipi non potest re ipsa, illius votum, etiam tantum implicatum in vera contritione inclusum, sufficere potest ad eandem remissionem.

DE nomine Pœnitentiæ Nauarrus in Enchir. prælud. 10. & in præludijs ad distinct. de Pœnitentia num. 3. & pluribusque Bellarm. romo 2. Controuer. in lib. 1. De pœnitentia cap. 7. & Suarez tomo 4. disput. 1. sect. 1. cum quo satis nobis est notare, Theologico more pœnitentiam dici dolorem de peccato commisso: congruenter sane etymologiæ nominis: Dicitur enim pœnitentia quasi pœnæ tenentia: iuxta illud D. Augustini, relatum in capite Pœnitentia 2. De pœnitentia distinct. 3. Pœnitere est pœnam tenere. Porro pœnæ est, dolorem inferre: quod cum sit in inuito, vt quando pœna infligitur nolenti, ipsum non pertinet ad pœnitentiam, sed ad puram vindictam. Pertinet autem cum id ipsum sit in voluntario: iuxta illud quod ex D. Aug. & Isidoro habet Suarez loco cit. pœnitentiam esse pœnam, quæ aliquis in se punit quod peccando commisit; vt sicut voluntarie peccauit, ita voluntarie se affligat. Vnde intelligitur pœnitentiam importare quoque culpæ retractationem, doloremve de peccato: atque adeo eam effectum moraliter bonum: (liquidem non esset alioqui culpæ retractatio) & per consequens effectum virtutis: quæ quidem ipsius quoque nomine appellatur Pœnitentia, seu virtus pœnitentiæ. Quoniam vero eadem retractatio, seu dolor de peccatis, pars est huius sacramenti, cæterarum funda-

mentum, occurrens in illo prim^o omnium: factum est ut ipsum quoque Pœnitentia, seu sacramentum pœnitentiæ nominaretur.

37. Quod attinet ad definitionem sacramenti pœnitentiæ: ea bona est quam Nauarrus tradit in *Enchir. cap. 22. nu. 11.* quod sit sacramentum absolutionis, quo Sacerdos sibi subditum peccata sua cum iusto dolore & proposito satisfaciendi, legitime confitentem absoluit ab iisdem peccatis. Per quam definitione ideo manifesta fit natura illius sacramenti: quod (prout patet ex Concil. Triden. sess. 14. cap. 5. & 6.) ea consistat in forma iudicij, in quo peccator gerat personam actoris & rei, cum dolore confitentis aduersum se iniustitiam suam Domino, ut remittat ei iniquitatem peccati sui. Sacerdos vero personam iudicis dantis sententiam absolutiuam, iniuncta salutari pœnitentia, seu satisfactione. Quæ duo, proposita definitio tangit, & aperit.

38. Esse vero sacramentum (quod in definitione ponitur loco generis) copiose aduersus sectarios docent Bellarm. *lib. 1. De pœnitent. cap. 8. & tribus sequentibus.* & Greg. à Valen. *to. 4. disp. 7. quest. 1. puncto 1.* Qui in sequenti puncto 5. proponit comparationem huius sacramenti cum reliquis, & maxime cum baptismo, ad quem accedit proxime: eo nomine, quod institutum sit ad delenda peccata mortalia post baptismum commissa, ex Concil. Triden. *in citata sess. 14. cap. 2. & c. n. 2.* Ideoque, prout ibidem additur, recte dicitur secunda naufragium tabula. Quod quidem memoratis Gregorius ibidem explicat pluribus. Nihilominus tamen est sacramentum tam in materia & forma, quam in ministro & effectu longe diuersum, ut Concilium Triden. in citato cap. 2. perspicue declarat. Videri potest Bellarm. id aduersus S. S.arios defendens, in *se. 1. 12. 13. & 14. Item que Suarez to. 4. disp. 17. sect. 1. & 2. Secunda veritas fidei.*

RELIQVA PARS CAPITIS.

De institutione & necessitate sacramenti Pœnitentiæ.

39. Institutum esse à Christo Pœnitentiæ sacramentum, sicut cetera nouæ legis, certum est de fide ex Concilio Triden. sess. 7. de sacramentis in genere, can. 1. & sess. 14. cap. 1. vbi tempus & locus Euangelij in quo institutum est declaratur his verbis: Dominus autem sacramentum pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cùm à mortuis excitatus, in se inflavit in Discipulos *Ioan. 20.* dicens, Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata remittentur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Quo rã insigni facto & verbis tam perspicuis, potestate remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis, & eorũ legitimis successoribus fuisse comunicatã, vniuersorum Patrum consensus semper intellexit. hæc ibi. Ex quibus intelligitur, Pœnitentiæ sacramentum, cum pendeat ex vsu talis potestatis, tunc institutum esse, cum eadem potestas est data.

40. Porro ex vi eiusmodi institutionis, Pœnitentiæ sacramentum medium esse simpliciter necessarium ad remissionem peccatorum mortalium, in quæ Christi fideles post baptismum labuntur, habetur ex Concilio Trident. sess. sexta cap. 14. & sess. 14. cap. 1. ac clarius in sequenti cap. 2. cum in fine dicitur: sacramentum pœnitentiæ, lapsis post baptismum esse ad salutem necessarium, sicut est nondum regeneratis ipse baptismus: & in c. 5. his verbis: Dominus noster Iesus Christus à terris ascensus ad cœlos, Sacerdotes suis ipsius vicarios reliquit, tanquã Præsides & Iudices, ad quos mortalia omnia crimina deferantur, in quæ Christi fideles post baptismum ceciderunt; quo pro potestate clauium remissionis aut retentionis peccatorum, sententiam pronunciant. Quæ quidem verba argumentationem hanc virtute continent. Ex Christi institutione iudicium Sacerdotum medium est necessarium ad remissionem peccatorum mortalium, post susceptionem baptismi commissorum. Ergo est & Pœnitentiæ sacramentum vtpote quod in tali iudicio naturam suam habet constitutam.

41. Quod si quis dicat tale iudicium esse à Christo institutum, non vt necessarium, sed vt vtile, & sufficiens ad remissionem huiusmodi peccatorum. Occurrendum est: quod cum

Christus voluerit tale iudicium non tantum esse remissionis, sed etiam retentionis peccatorum, de necessitate fideles teneantur vt eo medio ad remissionem suorum peccatorum: quandoquidem verba, *Quorum remiseritis peccata remittentur eis:* sensum hunc habent. Quorum non remiseritis, remissa non sunt. De qua re latius Suarez in *memorata disp. 17. sect. 2.*

Atque hinc sequitur periclitantem aperte de vita: & ideo constitutum in necessitate, in qua iure diuino peccatum habens mortale; obligatur vt remedio huius sacramenti: seu sacramentaliter confiteri, cum copiam habet confessarij. Sequitur, inquam, si id non faciat, mortaliter peccare, transgressione præcepti dati de eo, quod in tali casu erat illi vnicum remedium ad iustificationem, æternæque salutis consecutionem.

Cum autem ob inopiam Confessarij, aut ob aliud simile impedimentum non potest quis sacramentum hoc suscipere re ipsa, votum eiusdem, seu voluntas ipsum suscipiendi, si facultas aduerit, sufficere potest ad iustificationem, ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 14. & cap. 4. Ratio vero est, quod apud Deum voluntas habeatur pro facto, quando ipsum nequit re ipsa præstari. Ea enim de causa voluntates prauæ puniuntur. Accedit etiam quod veræ conuersioni ad Deum per contritionem, promissa sit remissio peccati. Ezech. 18. *Conuertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.*

Vbi aduerte ad peccati mortalis remissionem sine sacramento, requiri & sufficere posse contritionem charitate perfectam, non tamen sine huius sacramenti voto, quod contritio ipsa in se includit (prout constat ex ante memorato c. 4.) perinde scilicet ac emptio includit promissionem solutionis pretij ob quam dominium, & possessio rei traditur emptori. Sic enim institutum est istud sacramentum, vt ex eo peccati mortalis post baptismum commissi remissio pendeat, sicut dominium rei venditæ pendet ex pretij solutione, prout notat Suarez in *e. d. disp. 17. sect. 3. num. 7.*

Qui consequenter inquirat vtrum prædictum votum debeat esse explicitum, seu quo quis actu desideret, ac proponat confiteri: an vero sufficiat implicitum esse: seu quo etiam quis non cogitet de confessione, habeat tamen vtram peccatorum contritionem. Atque contra Melchiorum Canum pluribus pro se citatis, tenet sufficere implicitum contentum in contritione, quæ cum sit virtute quoddam propositum implendi omnia præcepta (vt d. finitio illius data in *inicio eiusdem cap. 4. indic. 1. quæ dicitur dolor ac desistatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero*) est pariter recipiendi istud sacramentum: quando insisteret necessitas: cum & id sit in præcepto obligante sub mortali: vtpote dato de re ad salutem necessaria, cuius obseruatio vrgeret feruere in cap. Omnis vtriusque sexus, De pœnitent. & remiss. Accedit quod contritio sit ex se sufficiens ad remissionem peccati mortalis, quandoquidem ei tanquam vltimæ dispositioni semper est coniuncta gratia, & charitas. vt satis intelligitur ex verbis Ezechielis, cap. 18. num. 21. & 22. Contritio autem de se non requirit actualem memoriam confessionis de peccatis faciendæ, cum illius natura tota in eo consistat, vt sit dolor & detestatio de peccato commisso cum proposito non committendi de cætero. In quo proposito, vt iam insinuauimus, implicitum tantummodo propositum contenti in claudi patet: quia explicitum extra illam est vtpote actus ei superadditus, posita memoria confessionis de præcepto faciendæ. Non negauerim tamen istiusmodi memoria contingente, si votum explicitum confitendi negligetur, id esse argumentum imperfectæ contritionis:

CAPVT OCTAVVM

De nomine, definitione, institutione & vnitate Extreme vnctionis.

SVMMARIVM.

43. Vnde dicitur sit Extrema vnctio.

44. Eiusdem

44 Eiusdem definitio.

45 Hic sacramentum non fuit institutum, sed tantum insinuatum. Marci sexto.

46 Commendatum est & promulgatum Iacobi 5.

47 Institutum est à Christo, & quando.

48 Quando modo sit vnum.

49 Quatenus ipsam sit aut non sit iterabile.

41. **Q**UOD attinet ad nomen: Datum est hoc sacramentum Extrema vnctio, tum à tempore in quo datur: nempe in extremo vitæ termino, seu homine existente in extremis, tum etiam vt distingatur ab vnctionibus vñtatis in administratione aliorum sacramentorum: qualis est primo ea, qua baptizatus vngitur in vertice: secundo ea qua vngitur in fronte ab Episcopo conferente sacramentum Confirmationis: tertio, ea qua Sacerdos dum ordinatur, vngitur in manibus: & Episcopus in capite, & manibus dum consecratur. De quibus & aliis in Ecclesia vñtatis, habetur in Decretalibus titulus, De sacra vnctione.

44. **Q**UOD attinet ad definitionem, ea est quam habet Nauar. in Enchir. cap. 22. num. 12. quo sit nouæ legis sacramentum, quo Presbyter vngit oleo benedictio certas corporis partes infirmi, probabiliter periclitantis de vita, proferendo certa verba cum debita intentione. In qua definitione, pro genere ponitur sacramentum nouæ legis: quod Extrema vnctioni cum cæteris sex sacramentis commune esse certum est de fide ex cap. 5. epist. D. Iacobi: cuius verba paulo post adferemus: & ex Concil. Florent. in instruct. Armenorum, & ex Trid. sess. 7. De sacramen. in genere can. 1. & sess. 14. in doctrina de Extrema vnctione cap. primo. Quod aduersus Sceltarios propugnant Bellarm. to. 2. in lib. De Extrema vnctione, sex primis capitulibus: Greg. à Valen. disput. 8. quest. 1. puncto. 1. Reliqua vero locum tenent differentie sumæ ex ijs quæ requiruntur ad eiusdem sacramenti constitutionem, & tractanda sunt in sequentibus capitulis.

45. **Q**UOD attinet ad constitutionem, duo de ea docet Concil. Triden. in citato cap. 1. Prius est sacramentum hoc fuisse insinuatum apud D. Marcum in cap. 6. Vbi Christus dicitur misisse Apostolos suos ad prædicandum: & de eiusdem subditur, Et vngebant oleo multos ægrotos, & sanabant. Quam vnctionem fuisse tantum huius sacramenti præutium signum, seu adumbrationem confirmat Saurez tomo 4. disput. 39. sect. 1. aliquot coniecturis. Præcipua videtur esse, quod Apostoli vnendo sanarent multos, atque adeo non solos baptizatos, qui tunc erant pauci: neque alios exclusos fuisse à tali beneficio, licet colligere ex eo, quod D. Mattheus in cap. 10. referat Christum, cum Apostolos ad prædicandum mitteret, dixisse absolute, & indefinite. Infirmos curate: ita dicitur ipsius non sit restrictum ad baptizatos constitutos in articulo mortis: ad quos restricta est susceptio Extremæ vnctionis: sed extendendum etiam ad nondum baptizatos, qui paratione miraculorum circa se, aut suos factorum, erant permouendi ad Christianam fidem suscipiendam.

46. **P**osterius est: istud ipsum sacramentum fuisse fidelibus commendatum, & promulgatum à D. Iacobo verbis illis quæ habentur in ipsius epistola cap. 5. Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesie, & oræt super eum, vngetes oleo in nomine Domini, & oratio fide saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei. Quæ verba expriment omnia ad rationem huius sacramenti spectantia. Ac primo, sensibilem materiam & formam consistentem in vnctione olei, & in oratione, seu verbo Presbyteri: deinde ministrum, qui est Presbyter, tertio, suscipientem, qui est fidelis infirmus: quarto, effectum, qui est gratia ad remissionem peccatorum, & ad infirmi alleuiationem ordinata.

47. **E**sset autem ab ipso Christo institutum, tenendum est de fide ex definitione Concilij Triden. sess. 7. De sacramen. in genere can. primo. Quando vero institutum sit, nihil certum haberi notat Saurez in ead. disput. 39. sect. 2. Addens probabile esse: quod Christus tunc potestatem illud administrandi Apostolis dederit, & ex consequenti illud instituerit: eam dans eisdem potestatem remittendi, & retinendi peccata, sacramentum penitentiae instituit post

resurrectionem dicens illis, Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Ratio est, quia sicut hoc sacramentum quodammodo annexum est sacramento penitentiae, ad tollendas reliquias peccatorum: ita etiam potestas ipsius administrandi non immerito creditur quoad institutionem, annexa fuisse potestati administrandi Sacramentum penitentiae.

48. **Q**UOD attinet ad unitatem, quantumuis in hoc sacramento conficiendo interueniat multiplex vnctio, & multiplex verborum forma: nihilo minus ex illis omnibus confurgit vnum numero sacramentum, quod vocatur vnum compositione: quia cum omnes tales vnctiones & formæ ordinentur ad vnum integram totius hominis vnctionem, ad vnumque completum effectum obtinendum: ex omnibus illis componitur vnum tantum sacramentum: quod producat gratiam sufficientem ad confortandum & alleuiandum infirmum quantum indiget, vel indigere potest.

49. **I**am quod ipsum iterari possit, certum est de fide ex Concil. Trid. sess. 14. De Extrema vnctione, c. 3. illis verbis. Quod si infirmi post susceptam hanc vnctionem conualuerint, iterum huius sacramenti subsidio iuari poterunt, cum in aliud simile vitæ discrimen inciderint. Durante autem eiusdem morbi necessitate, idem sacramentum non posse iterari, prout eadem verba subinducunt: Saurez in sequenti disput. 40. sect. 4. n. 6. ex eo probat, quod tale sacramentum semel susceptum, medicina sit de se sufficiens pro vna necessitate in qua æger constituitur in extremis: illa enim susceptio, sufficiens ad hanc auxilium spiritale, confertur anima: si que expeditur sanitas corpori redditur. Dicitur est autem durante eadem morbi necessitate, quia, vt addit Saurez; Si morbus esset diuturnus, & prius hominem constitueret in graui periculo mortis, postea vero remitteret morbi vis, ita ut homo censeretur esse extra mortis periculum, non tamen omnino liber à morbo: in eoque statu aliquandiu durans, postea in simile vitæ periculum recideret; posset iterum inungi, si considerata morbi diuturnitate, eiusdemque statu atque interruptione; communi exilimatione pericula diuersa, & status diuersi, perinde censeretur, ac si morbi essent omnino distincti.

CAPVT IX.

De materia & forma Extremæ vnctionis.

S V M M A R I V M.

- 50 Remota materia sacramenti Extremæ vnctionis, est oleum oliuarum ab Episcopo benedictum.
- 51 Propriqua materia est vnctio infirmi ex eodem oleo, quam furi in forma crucis pium est, non tamen necessarium.
- 52 Septem vnctiones partiales ad illius integritatem requisite.
- 53 Tria notanda circa eandem vnctionem.
- 54 Verbam quibus consistit forma Extremæ vnctionis: & cur sint deprecatoria.
- 55 An de necessitate sacramenti sit, ea esse deprecatoria.
- 56 Quenam ex iis non sint essentialia sacramento.

50. **E**X ante citatis verbis D. Iacobi, vngetes oleo, constat huius sacramenti materiam esse oleum: illudque debere esse oliuarum; quia tale simpliciter intelligitur nomine olei, sicut aqua elementaris nomine aquæ. Item debere esse benedictum ab Episcopo: quod et si non est euidenter in sacra Scriptura expressum, habetur tamen ex Apostolica traditione, vt notatum est in Concilio Trid. sess. 14. in doctrina de Extrema vnctione cap. 1. Ecce Concilium Florent. in instruct. Armen. aperte definit materiam huius sacramenti esse oleum oliuæ ab Episcopo benedictum. Quæ definitio nobis sufficit; si pro praxi ex illis quæ latius tradit Saurez in cit. disput. 40. sect. 1. addiderimus, tale oleum debere quidem simplex esse, seu non admixtum alio liquore, atque benedictum esse, eo benedictionis modo quem Ecclesia præscribit, tamen si talis admixtio fiat, qua non tollatur olei natura, nec ipsum sic immutetur, vt non oleum; sed mixtum aliquod artificiale censeatur: atque vere ab Episcopo benedicatur, licet alio benedictionis modo quam ab Ecl. sua

prescripto, poterit, si cetera necessaria concurrant, esse validum sacramentum. Nam eo unctus, vere dicitur, iuxta Concil. Florent. unctus oleo oliuæ benedictio ab Episcopo.

51. Materia autem proxima est unctio infirmi ex prædicto oleo: eadem scilicet ratione, qua in præced. lib. 27. num. 14. diximus materiam proximam baptismi esse ablutionem ex aqua elementari. Id quod Concil. Trident. in citato cap. primo satis significauit. ubi cum dixisset Ecclesiam intellexisse materiam huius sacramenti esse oleum ab Episcopo benedictum, subiunxit. Nam unctio aptissime Spiritus sancti gratiam, qua inuisibiliter anima aegrotantis inungitur, representat. Vnde facile intelligitur unctionem ipsam signum esse externum interioris gratiæ, atque adeo sacramentum constituere: quod non facit aliter quam ut materia proxima.

Si quæras, An eadem unctio debeat fieri in forma crucis, sicut in Confirmat. one? Respondet Suarez in sequenti sect. 2. num. 3. id quidem ut magis pius fieri ac securari debeat, sed non esse de necessitate huius sacramenti: quia neque in Conciliis neque in Ecclesiæ traditione tale quid fundamentum habet. Immo vero, nec de necessitate præcepti ipsum adeo necessarium esse, quin omitti possit iusta de causa, qualis est exigens necessitas, ut breuius & securius unctio peragatur.

52. Ceterum ad eiusdem unctionis integritatem requiri septem particulares unctiones habetur ex eo, quod Concilium Florent. loc. cit. exprimit: infirmum, cui hoc sacramentum conferretur, vngendum esse in oculis, propter visum; in auribus, propter auditum; in naribus, propter odoratum; in ore, propter gustum, vel locutionem; in manibus, propter tactum; in pedibus propter gressum; in renibus propter delectationem ibidem vigentem. Ita scilicet ut ibi applicetur medicina insinuada ad lorfes, seu reliquias peccatorum tollendas, ubi est eorumdem peccatorum quasi radix.

Non esse autem de necessitate sacramenti, ut omnes concurrant, ex eo Suarez in sequenti num. 6. probat: quod plerumque propter honestatē duæ earum omittantur; pedum scilicet & renum, præsertim in sceminis: vnde consequens est eas non esse de necessitate sacramenti. Quod autē alia quinque concurrere simul debeant, indicio est, quod secundum Ecclesiæ communem usum, nulla earum omitti solet: & Concilium Florent. similiter de omnibus loquitur. An vero ille concursus sit necessarius non modo necessitate præcepti, sed etiam necessitate sacramenti, intelligitur ex postea dicendis de effectu huius sacramenti.

53. Triâ vero pro praxi notanda, Suarez habet in sect. 2. Primum est, num. 4. Vnamquamque talium unctionum tantum olei requirere, quantum sufficiat, ut ipsum applicetur cum fluxu, seu extensione in parte corporis cui applicatur; perinde scilicet ac de aqua baptismi lib. 27. num. 14. dictum est. Nam verbum unctionis, sicut & verbum ablutionis, fluxum seu extensionem liquoris importat.

Secundum est, num. 5. non esse absolute necessarium, ut utrumque organum sensus in illis vngatur: verbi gratia, vterque oculus, quamuis propter receptam Ecclesiæ consuetudinem id sciendum sit: qualicet in utroque vigeat sensus, veritamen unctio dicitur eidem applicata, cum facta fuerit in parte aliqua corporis, in qua is residet. Quocirca urgente necessitate, potest tum valide tum etiam absque peccato infirmus periclitans vngi ea ratione.

Tertium est, num. 9. ordinem talium unctionum non esse de necessitate sacramenti: nempe, ut prius vngantur oculi, postea nares, &c. quia substantia materiæ huius sacramenti tota consistit in ipsa unctio, cui talis ordo est accidentalis: sicut materiæ Eucharistiæ accidentalis est ordo, quo panis prius subicitur consecrationi, quam vinum. Atamen quia talis ordo est naturæ consentaneus, & in comuni vsu Ecclesiæ positus, non omittitur absque peccato, etiam si valor sacramenti inde non tollatur.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De forma Extrema unctionis.

54. Concilium Florent. in instruct. Armen. eiusmodi formam assignat hanc, quam Concilium Trident. sess. 14. in doctrina de Extrema unctioe cap. 1. in fine attingit. Per istam sanctam unctioem, & suam piissimam misericordiam, indulget tibi Dominus, quicquid per visum peccasti. Quibus aliq. adiungit Romana Ecclesia, à qua in ritibus sacramentorum non est recedendum, iuxta cap. Ad abolendam, De hæreticis. Vnde ad talis formæ sensum reducendæ sunt & extendendæ quæcumque alia formæ verbis diuersæ, vsurpata in administratione huius sacramenti, ut censeatur validum. Adiunctio autem illa quam Romana Ecclesia facit, constat repetitione prædictorum verborum: nisi quod loco illorum (per visum) quando inunguntur aures, dicitur per auditum: quando nares, per odoratum: quando os, per oris vitium: quando manus per tactum: quando pedes, per incessum: quando renes per ardorem libidinis.

Est autem forma deprecatiua: tum quia datur infirmis qui egent oratione; tum quia ipsi transeunt ex foro Ecclesiæ, ad forum superius diuina maiestatis: id quæ diuina clementia commendatur: tum quia talis forma vocatur oratio fidei à D. Iacobo in citato cap. 5. oratio vero, deprecatiua est. Porro cum in eadem forma dicitur, Per istam sanctam unctioem, significatur materia proxima huius sacramenti: cum vero subiungitur, & suam piissimam misericordiam, significatur pro. ipsa causa operans in hoc sacramento. Cum demum additur, Indulget tibi Dominus quicquid peccasti, &c. significatur prius huius sacramenti effectus. Hic occurrit duplex dubium.

55. Primum est: An de necessitate huius sacramenti sit, ut forma illius proferatur per modum deprecatiuum; nec sufficiat proferre per modum indicatiuum, dicendo sicut Syll. in verbo Unctio nu. 2. ait dici in Ecclesia Ambrosiana, Vngos oculos oleo sanctificato, in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti. De hoc in utramque partem Auctores & rationes habet Suarez in cit. ta. §. 4. & alique sequentibus. Notare autem iustici pro praxi, satis patere ex antedictis, de fide certissimum esse, quod forma deprecatiua sit sufficiens ad validitatem huius sacramenti. Auctem forma indicatiua sit sufficiens, merito dubitari, cum vnus sacramenti non sint duæ formæ totales æquiuales. Vnde cum ad veram formam huius sacramenti requiratur ut habeat rationem orationis, iuxta illud D. Iacobi, & renit per eum: propositio vero indicatiui modi, formaliter & proprie non sit oratio, ut per se notum est ex ipsa verborum proprietate: ea certe non videtur censenda æquiuale deprecatiuæ: ac proinde nec verba huius sacramenti forma sic, nisi, ut habet Suarez in sequenti num. 8. adiunctam habeat deprecationem: ut si dicatur, vngote oleo sancto ut Deus tibi remittat quicquid peccasti, &c.

56. Posterius dubium, de quo ibidem Suarez à num. 12. est, An omnia verba quæ ex Concil. Florent. recitimus, sint substantialia formæ huius sacramenti. Dicendum autem videtur, illa adiectiua sanctam & piissimam, non esse substantialia: ut ex eo patet, quod illis detractis sensus maneat integer. Idem etiam dici posse de illis, suam misericordiam, ex eo occurrat, quod quæ sequuntur, indulget tibi Dominus, causâ principalem, quæ in hoc sacramento operatur, exprimat sufficienter, illis omisiss. Idem etiam dicendum videtur de particulis illis, per visum, p. r. auditum, & ceteris quæ in suis singularum formarum partialium ponuntur, ex eo quod non censentur de necessitate sacramenti esse: quandoquidem talis necessitatis ratio dari non potest. Non quidē determinatio effectus huius sacramenti quasi in prima unctioe remittantur peccata commissa per visum: & in secundo, commissa per auditum, & sic de cæteris: quia Deus non dat veniam dimidiatam: itaut alicui remittens peccata mortalia commissa per visum, simul etiam remittat, & cetera, quorum quædam, nullo sensu; sed per actus inextinctos intellectus, aut voluntatis commissa esse possunt. Nec etiam determinatio partium corporis quæ vngi debent: quoniam in his potest esse de essentia huius sacramenti, ut hæc unctio in his

partibus

partibus fiat: quandoquidem si quis careret aliquibus earum, ut manu, vel pede, nequiret alioqui valide suscipere istud sacramentum. Atque dato quod id esset de sacramenti essentia: non ideo tamen ipsum esset de necessitate sacramenti, in forma exprimentum, ut confirmatur a simili: quia etiam si vnctio in fronte dicatur esse de essentia Confirmationis: id tamen in istius forma non declaratur.

CAPVT X.

De effectu extremae vnctionis, deque eiusdem Ministro.

S V M M A R I V M.

- 57 Effectus sacramenti extremae vnctionis, ex Concilio Florent. & Trident. atque de praecipuo in particulari, qui est gratia habitualis.
- 58 De ceteris effectibus.
- 59 Gratia habitualis non ante datur in extrema vnctione, quam quinq; sensuum vnctio nes sint absoluta cum suis formis.
- 60 Omnis & solus Sacerdos esse potest huius sacramenti idoneus minister.
- 61 Quid requiratur ut Sacerdos non tantum licite hoc sacramentum administret: & excommunicatio Religiosi. Iudaei: & heretici: & schismatici.
- 62 Ex illi at o dicitur, an Extrema vnctio possit vni administrari a multis.

57. CONCILIVM Florent. in instruct. Armen. paucis ait Extremam vnctionis effectum esse mentis sanationem: & quantum expedit, etiam corporis. Concilium vero Trid. sess. 14. De extrema vnctione cap. 2. ex verbis D. Iacobi cap. 5. de eodem effectu sic tradit: Res & effectus huius sacramenti illis verbis explicatur, Et oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittetur ei. Res etenim haec, gratia est Spiritus sancti, cuius vnctio, delicta, si quae sint adde expianda, & peccati reliquias extergit, & aegroti animam alleuiat & confirmat, magnam in eodiuinae misericordiae fiduciam excitando, qua infirmus subleuatur, & morbi incommoda ac labores leuius fert: & tentationibus daemones calcaneo insidiantis facilius resistit, & sanitatem corporis interdum vbi, saluti animae expeditur, consequitur.

58. Ex quibus Concilij verbis intelligitur: gratiam habitua-lem, quae conferre nisi obex ponatur, comune est omnibus sacramentis, collata in extrema vnctione esse in infirmo fundamentum roboris & fortitudinis spiritualis tanquam virtute includens specialia Dei auxilio proportionata necessitati, quae contingit eo tempore, quo homo grauissime aegrotans vix potest mouere, & excitare seipsum ad configendum in extrema vitae pugna. Talia auxilia vero censentur quae sunt opportuna, aut ad roborandam spem, quae in articulo mortis debilitatur, per vitam male actam memoriam: aut ad hilaritatem animi concipiendam, quam morbi incommoda impedire solent: aut ad prompte & fortiter resistendum tentationibus daemones, quae tunc grauiorcs sunt.

59. Intelligitur praeterea hoc sacramentum de se praeparare animam, proximeque disponere ad introitum in caelum: quandoquidem non solum tollit peccata, si quae sint: sed etiam eorum reliquias abstergit: ac per praedicta auxilia iuuuat ad perseuerantiam in bono vsque ad mortem. Ceterum reliquiae peccatorum remissorum sunt, tum poenae temporales illis adhuc debita, tum quaedam procliuitates ad peccatum, nempe fomes concupiscentiae, prauis habitus animae, & male habitudines corporis: quarum priores per hoc sacramentum tolluntur ex opere operato, non tamen in totum: vt argumento est, quod pro defunctis, qui illo suscepto decesserunt, tanquam obnoxii poenae purgatorij fiant Ecclesiastica suffragia: posterioris vero quas manus experientia docet, hoc homine censentur, per istud sacramentum abstergi, quod contra illas superaddat vires, per auxilia ipsa memorata. De qua se plenius Suarez disput. 41. sect. 1. esse r. 2. Qui etiam videri potest in sequenti sect. 4. & Greg. a Valen. disput. 8. quaest. 1. sub fine pro solutione quarundam rationum, quae obici possunt aduersus secundarium huius sacramenti effectum tribuendi aliquando corporis

sanitatem: Satis enim nobis est, quod is expresse traditur a Concilio Trid. vt patet ex verbis supra citatis: sufficienterque indicetur a D. Iacobo in cap. 5. illis verbis: Et ratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus.]

Restat difficultas: Cum effectus gratiae habitualis & remissionis peccatorum detur de se in instanti: & ad huius sacramenti constitutionem sunt necessariae quinque vnctiones, & totidem eis respondentes formae iuxta numerum quinarium sensuum, An illud instans coingat finita vna vnctione, & forma ei respondentes an vero finitis pluribus, aut etiam omnibus. De qua re quatuor diuersas sententias Suarez proponit in eadem disput. 41. sect. 2. & eam, quam D. Thomae communemque esse ait, sequitur: nempe tale instans esse illud in quo sacramentum hoc consummatur, Consummari autem tunc cum quinque memoratae vnctiones, & quinque eis respondentes verborum formae perficiuntur. Omnes enim sunt de essentia huius sacramenti: quandoquidem nec vna, nec plures earum, nisi omnes concurrant, significant sufficienter effectum ipsum gratiae habitualis, & remissionis peccatorum: quae non est in hoc sacramento, sicut nec in alio, certi tantum generis peccatorum; sed cuiuscumque generis.

Si obicias neque per omnes simul integre significari talem effectum huius sacramenti: quia significantur tantum peccata per quinque sensus commissa; praeter quae, dantur alia: nimirum ea quae sola mentis cogitatione, aut interiori tantum voluntate committuntur Respondet sub fine eiusdem sectionis Suarez: quod licet non omnia peccata mandentur executioni per aliquem sensum: neque omnia pro obiecto habeant aliquid per se perceptibile aliquo sensu: nullum tamen ab homine committi peccatum, quin ducat originem ab aliqua specie per sensum accepta: siquidem radix omnium peccatorum est cogitatio, quae debet originem ducere ab aliquo ex quinque sensibus iuxta illud: Nihil est in intellectu quin fuerit prius in sensu: De qua re plura idem Suarez in sequenti sect. 3. inquirens vtrum aliquando effectus praedictus detur sine omnibus quinque vnctionibus, concluditque negatiue. Id quod satis aperte sequitur ex antedictis.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De Ministro Extremae vnctionis.

60. Sacerdotem, siue constitutum in dignitate, siue gerentem animarum curam, siue etiam simplicem: non autem alium, ne Diaconum quidem, esse ministrum ad huius sacramenti validitatem necessarium habetur per illud Iacobi cap. 5. Inducat Presbyteros Ecclesiae. Quo nomine (vt Concilium Trid. sess. 14. De extrema vnct. cap. 3. notat) noetae seniores, aut primores in populo intelligendi veniunt eo loco; sed Episcopi, aut Sacerdotes ab ipsis ordinati per impositionem manuum presbyterij. Vnde sequitur solum Sacerdotem esse proprium huius sacramenti Ministrum. Quod certum est de fide ex eodem Concilio ibidem canon. vltimo, De extrema vnctione. Vnde a nullo alio potest valide confici, adeo ut nullam ob causam, non modo laicus, sed ne Diaconus quidem possit conferre tale sacramentum, prout esse commune Theologorum sententiam Suarez ait disput. 43. sect. 1. nu. 5. Vbi in eiusdem confirmationem adfert hanc rationem: quod in rebus supernaturalibus quae ex institutione diuina pendunt, non liceat nobis exceptionem addere sine autoritate, aut euidenti ratione. At nulla datur autoritas ad casum aliquem excipiendum a generali praescripto D. Iacobi: scilicet vt ad vngendum infirmum inducatur Presbyter. Nec item datur probabilis ratio: praefertim cum sacramentum hoc non sit magis necessitatis, quam sacramentum poenitentiae: quod tamen in nullo casu, alius quam Sacerdos administrare potest. Sic ergo relinquatur, non alium esse Ministrum Extremae vnctionis quam sacerdotio initiatum.

61. Porro etiam si omnis Sacerdos, hoc ipso quod Sacerdos, est, possit valide istud sacramentum conferre: tamen vt simul possit licite, necessarium est praeterea secundum omnes inquit Suarez disput. 45. sect. 2. nu. 3. vt sit proprius Sacerdos

agroti, vel ab eodem proprio habeat potestatem. Nam illicitum graueque peccatum est in re graui vsurpare sibi alienum officium, ac iurisdictionem sine legitima autoritate: nam id alteri iniuriosum est, & perturbationis ac discordiarum causa. Quo nomine in Clementina prima De privilegijs, excommunicantur Religiosi administrantes sacramentum hoc Clericis aut Laicis, sine legitima facultate ad id habita, per privilegium sedis Apostolicæ, aut per licentiam parochialis Presbyteri.

De qua excommunicatione iam diximus in precedenti tomo 2. libro 18. nu. 408 & tribus sequentibus: addendum est tantum ex Caier. in verbo excommunicatio cap. 64. & Saero in 4. dist. 23. q. 2. art. 1. ad excusanda ab eadem iura & a peccato, sufficere rationem Presbyteri parochialis: seu quod ipse credatur habiturus ratum, & quoque animo laturus sit tale factum. Ratio est, quam habet Suarez loco post citando: quia in tali ministerio, iurisdictione non est de substantia sacramenti, nec per se illius principium (sicut est in sacramento poenitentiae) sed conditio necessaria ut licite fiat. Immo vero neque praesumptionem illam in extrema necessitate, seu immunitate morte, esse necessariam ad excusationem, addit Sotus: quia non est intentio Ecclesiae infirmum priuare hoc sacramento (cuius vsu ex attrito fieri potest contritus) & per consequens, nec vigente extrema necessitate prohibere quemquam, qui potest illud ministrare. Id quod locum habere potest etiam si Parochus esset inuitus, expresse nolens nec per se, nec per alium ministrare: dummodo tamen vitetur violentia & scandalum; constetque illum inique id facere, & infirmum laborantem necessitate talis sacramenti, eodem dignum esse. Ita Suarez docet d. sp. 44. sect. 2. nu. 3. quia tunc non esset vsurpatio iurisdictionis, sed defensio innocentiae. Et quamuis tunc Parochus ipse sit inuitus, tamen potest praesumere; vel Episcopi, vel Summi Pontificis licentiam, rationemve non deesse; quia non est verisimile Ecclesiam velle in eo casu priuare infirmum tam vili remedio, neque iniquitati eiusmodi pastoris fauere, aut ei tribuere tam rigorosum ius, contra spiritualem salutem fidelium.

62. Restat dubitatio, An hoc sacramentum dari possit à multis Sacerdotibus simul: non enim tantum posse, sed etiam debere, videtur sequi ex eo, quod D. Iacobus loquatur plurali numero, *Inducat pr. sbyteros Ecclesie*. Sed in contrarium est decretum Alexandri tertij, relatum in cap. Quia fuit, De verborum signific. quod Sacerdos praesente vno clerico, ac etiam solus, possit infirmum vngere. D. autem Iacobus plurali vsu est pro singulari; vt sensus illius sit, inducat aliquem ex Presbyteris: sicut cum dicitur, *Qui agrotat, vocet medicos*, hoc est aliquem ex medicis. Sic enim dicuntur Matth. 27. latrones crucifixi cum Christo ei impropersse: cum cõfiter ex cap. 23. D. Lucæ vnum tantum id fecisset: ita ut sensus D. Mathaei esse debeat, latrones, id est, vnus ex latronibus. Aduerte autem ex D. Thomæ & aliorum sententia, quam sequitur Suarez *disp. 43. sect. 2. n. 5.* valide conferri hoc sacramentum à pluribus Sacerdotibus, partialiter sic concurrentibus, vt vnus faciat vnam vel plures vnctiones profereudo formas eis proportionatas, non item omnes essentielles: alius vero suppleat quæ defuerint. Quamquam id facere, cum re-
p. g. ut commun. vsu Eccl. sic, illicitum est, nisi necessitas aliqua excuset: vt si Sacerdos post peractas aliquas vnctiones moriatur, aut propter aliquod impedimentum omnes persequi nequeat. Tunc enim alter Sacerdos peragere debet eas vnctiones quæ restant, neque iam peractas repetere: vt pote ex se sufficientes in suo gradu ad verum sacramentum perficiendum. Suan enim significationem & perfectionem partialem habuerant, vt patet ex eo quod sacramentum completum fuisset ac perfectum, si cætera ad illius constitutionem requisita, fuissent illis ab eodem Ministro addita. Sicut ergo commune est huic sacramento, cum sacramento Eucharistiæ, vt plures habeat materias & formas partiales: ita etiam est, vt constructio vnus partis illius (tanquam ex se vnica) non debeat repeti, si nequeat idem Sacerdos eas adiuungere, oporteatque ad integram sacramenti constructionem, alium Sacerdotem supplere defectum ipsius. Videri potest in seq. nu. 6. & 7. idem Suarez: & in consequenti octauo de eo; possitne istud sacramentum

conferri validum, si à pluribus simul Sacerdotibus conficiatur: sic nimirum vt dum vnus vngit oculos, alius vngat nares & sic de alijs. Quod quidem illicitum esse, & necessitate vigente reddi licitum sicut antedictum, pariter idem author censet. Fundamentum vero est, quod ex antedictis, nec ordo inier vnctiones, nec vnitas ministrum requiratur de necessitate ad validitatem huius sacramenti.

CAPVT XI.

De recipientibus sacramentum Extreme vnctionis.

SVMMARIVM.

63. Extrema vnctio non est conferenda mortuo. In dubio de morte, dari potest sub conditione.
64. Cui vno conferri debet.
65. Documenta aliquot de eo qui cum antea haberet, amisit vsu rationis in infirmitate: possitne ei administrari istud sacramentum.
66. Solus infirmus capax est huius sacramenti.
67. Explicatio difficultatis, An de necessitate sacramenti sit, vt infirmus illum constituat in periculo mortis.
68. Non datur hoc sacramentum damnatis ad mortem, nec nauigaturus periculis.
69. Senibus moribundis dari potest: itemque iis qui nunquam peccarunt actualiter.
70. Quæ partes corporis sint vngenda in administratione Extreme vnctionis.

NOTANDVM est primo, non esse conferendum hoc sacramentum iam vita functo. Ratio est, quia sacramenta sunt medicinae pro solis viatoribus instituta, vt iam docuimus libro 26. cap. 7. in initio. Cum vero de aliquo dubitatur an mortuus sit nec ne, ei conferri potest sub conditione, Si non es mortuus, &c. iuxta communem Theologorum & Summulariorum sententiam, vt habet Suarez *disp. 42. sect. 1. sub initium*. Rationem addens, quia per eam conditionem adiunctam, tollitur omne periculum irrogandi sacramento iniuriam, & interea subuenitur proximo de magno subsidio suæ salutis, cuius forte adhuc capax est. Notandum est secundo, sacramentum hoc non nisi baptizato conferendum esse: cum baptismus iuxta sit sacramentorum: neque omni baptizato, sed tantum ei qui rationis vsu habeat, vel alias habuerit. Illius enim capaces non esse infantes, nec perpetuo amentes, sicut nec sunt, aut fuerunt rationis; communis est, vt in ead. *sect. nu. 3. Suarez mens.* Theologorum consensus in 4. dist. 23. vno Ioanne Maiore excepto, qui contrarium tenens, repugnat vt Ecclesie consuetudini, sic & rationi: quia sicut tales non sunt capaces Poenitentiae: ita nec Extreme vnctionis, quæ est sacramentum consummatum Poenitentiae, quemadmodum habet Concilium Tridentinum sess. 14. in initio doctrinæ De Extreme vnct. Accedit quod non sunt capaces primarij effectus huius sacramenti: qui est, vt ante ex ipso Concilio Trident. proposuimus initio capitis quarti, si quid ex peccatis superfluis expandum illud abstergere, & animum infirmi alleviare, & confortare: excitando in eo magnam diuinæ misericordiae fiduciam, qua morbi incommoda leuius ferat, & tentationibus diuiniis facilius resistat. Quæ omnia supponunt rationis vsu: ante quem non contingit peccare actu, aut fiduciam diuinæ misericordiae concipere, aut diaboli tentationibus resistere. Et dare sacramentum ei in quo non potest suum primarium effectum habere, facile quod est.

Notandum est tertio, difficultate esse. Num ei qui habuit vsu rationis, dari possit hoc sacramentum, si in extremis constitutus, ipsum rationis vsu amisserit, nec sit compos sui. De qua tenenda sunt hæc documenta pro praxi.

Primum est. Secundum communem Theologorum sententiam, Suarez *hab. 1. ibidem nu. 5.* ad huius sacramenti substantiam sufficere, vt recipientis capax fuerit peccati actualis, deuotionis, tentationis, & resistentiae, itemque fiducia in Deum: neque obflare, quod hic & nunc tales actus exercere nequeat:

quia

quã etiam si ea ex parte sacramentum istud non iuuet ipsum actum, iuvat tamen quoad aliud pertinens ad eiusdem sacramenti effectum, finem ve præcipuum, nempe ad remissionem peccatorum actualium: quã forte ex eadem indiget; siue quia sacramentum penitentia ei applicari non potuit: siue quia non satis efficaciter applicatum est ob aliquam Penitentis indispositionem. Iam vero inter pertinentia ad memoratorum finem præcipuum, ponitur supplere vices sacramenti penitentia. Accedit Ecclesie usus frequens, quo iuari solent hoc sacramento illi, qui nequeunt alia sacramenta suscipere, eo quod defuncti sint omni rationis usu.

Secundum documentum est: Quod licet ad hoc sacramentum recipiendum necessaria sit intentio, immo & petitio recipientis, iuxta illud D. Iacobi cap. 5. Inducat Presbyteros Ecclesie: eam tamen actualem seu formalem esse, non requiri necessario; sed posse sufficere virtualem seu interpretatiuam, id est, ex Nauar. in Enchir. cap. 22. nu. 13. si tacite petierit, aut petiturus fuisse si meminisset: aut, vt habet Suarez nu. 6. si aliqua signa contritionis dederit, vel sitalis qui probabili ratione præsumatur ad hoc sacramentum recipiendum dispositus; vt præsumi potest, quoties non constat contrarium: quia qui malus non probatur, bonus esse præsumitur.

Tertium documentum est quod dicitur Thomã, in sequenti nu. 7. Suarez habet, Curandum esse vt hoc sacramentum fidelibus detur eo tempore, quo adhuc sunt sui compotes, & cogitare possunt quid circa se agatur: & ad deuotionem & fiduciam in Dei misericordia excitari.

Quartum est: Hoc sacramentum non esse dandum ei, quem constat amisisse rationis usum in malo statu & deo indispotum esse: ad illius effectum: tanquam eum qui ne implicite quidem seu interpretatiue, illud salutis remedium petierit, saltem per signa attritionis, & bonæ vitæ. De hoc idem Suarez consequenter in nu. 8.

Vltimum est, quod idem habet adhuc consequenter nu. 9. Timendam esse in huius sacramenti administratione indecentiam & immunditiam corporalem: cuius periculum potest maxime in phreneticorum vinctione contingere. Quæ quãta esse debeat, vt censeatur impedire sacramenti huius collationem ob eius irreuerentiam (cui postponenda est priuata personæ vtilitas) prudentiæ ministri relinquatur ponderandum.

Notandum est quarto, neque omnem baptizatum qui ratione vtatur aut rationis usum habuerit, capace esse huius sacramenti: sed solum infirmum de vita periclitantem: id quod communi consensu, vt habet Suarez dist. 42. sect. 2. nu. 3. à Theologis receptum est per illud D. Iacobi c. 5. Infirmatur quis in vobis. Quod & expressum est à Concilio Florent. in instruct. Armen. his verbis: Hoc sacramentum nisi infirmo de cuius morte timetur dari non debet. Et à Concil. Trid. sess. 14. De Extrema vinct. cap. 3. his verbis declaratur etiam, hanc vinctiõnem infirmis, esse adhibendam. Illis vero præsertim qui tam periculose decumbunt, vt in exitu vitæ videantur, constituti vnde & sacramentum ex vinctum nuncupatur. Ad hoc autem sacramentum infirmitatem in suscipiente requiri de necessitate sacramenti, i-tant inualidum sit collatum sano, communis est quoque Theologorum consensus: quia id perinde inferri potest ex verbis D. Iacobi, ac inferri eiusdem sacramenti ministram esse solum Presbyterum. Idem etiam habetur ex communi Ecclesie usu: ex quo, in Pontifici Romano, & in cap. Vnico De sacra vinctiõne, materia huius sacramenti vocatur oleum infirmorum.

An vero de necessitate quoque sacramenti requiratur vt infirmitas sit talis, quæ infirmum constituat in periculo mortis, dubium est: de quo Suarez in ead. sect. iudicat probabilissimum etiam requiri: cum sacramentum hoc institutum sit tanquam vltimum remedium hominum infirmorum: quo in grauissimo mortis periculo iuuentur, & ad gloriæ introitum quoad fieri potest disponantur. Vnde minimum requiritur hominem in decumbentem, vt ex tali infirmitate mors possit mortaliter timeri quantum est ex natura talis ægritudinis in tali subiecto. Accedit, quod si sacramentum hoc potest valide dari cuilibet ægrotanti morbo communi & ordinario, posse & licite dari. Nec enim ratio ef-

set cur eis negari deberet; quandoquidem in eo non fuerit iniuria sacramento, seu alicui ad ipsam necessarius. At communis Ecclesie usus ab omnibus Doctoribus approbatus habet, vt hoc idem sacramentum iis tantum infirmis conferatur quos infirmitas in graui mortis periculo constituit.

Veruntamen, vt idem Author nu. quinto subiunxit, quia de tali grauitate non potest haberi certitudo tanta, quin ex arbitrio prudentis pendeat: non est ex causa determinate spectanda sacramenti validitas, vt si forte infirmus aliquantulum præmature vngatur, sacramentum propterea nullum esse existimetur. Præsertim cum, etiam si ad illius debitam collationem oporteat expectare morbi grauitatem & mortis periculum: non tamen illud tempus in quo iam constitit ipsum vngendum, non posse naturaliter viuere: quia cum sacramentum hoc, quoad effectum suum secundarium, instituitur ad restituendam in infirmo sanitatem: non est constantium rationi, vt ad illud conferendum expectetur tempus in quo fere, manifeste necessarium est miraculum, vt talem effectum producat: quia in eo quodammodo tentaretur Deus, & de vigute sacramenti experientia quæretur. Quod vtrumque est à ratione alienum.

Notandum est quinto, Cùm solus infirmus sit huius sacramenti capax, non esse ob periculum mortis violentæ, damnatis ad mortem conferendum: neque bellatoris, aut nauigatoris cum probabili mortis periculo. Ita omnes Doctores sentire notat Suarez in ead. sect. 2. nu. 6. Addens ex omnium quoque sententia, aliud esse deis qui per violentiam factam, incidunt in morbum. Nam homo vere infirmus, vnde cumque infirmitas ortum habuerit, capax est huius sacramenti. Et ita, inquit ille, cum aliquis lethale vulnus accepit, & est in periculo mortis, vngendus est; quia iam vere ægrotat; etiam si causa ægritudinis fuerit violenta, quod accidentarium est. Idem pari ratione dici debet de muliere prægnante, ob partus dolores constituta iudicio medicorum, in probabili mortis periculo: vix enim contingit tale periculum esse sine ægritudine nata ex torsione & vexatione partium inferiorum. Idem etiam, & maiori ratione, de eo qui subito morbo correptus de vita periclitatur: quoniam ea subita infirmitas, est vere infirmitas.

Si quæras, an hoc sacramentum dari possit ij, qui ex solo senio versantur in probabili mortis periculo? Respondetur posse, ex T. biena in verba vinctiõis §. 6. nam senium est quoddam morbi genus. Posse quoque dari ei qui nunquam actualiter peccauit, pluribus authoribus in eam sententiam citatis docet, Suarez. in reliquis parte eiusdem sectionis 2. à nu. 7. Quæ in re tanquam speculationis scholasticæ non immorabimur. Sufficit nobis à D. Iacobo cap. 5. id insinuatum esse: cum dixit. Et si in peccatis sit, dimittuntur ei. Locutio enim illa conditionalis nihil ponit in esse: & ad summum supponit possibilitatem peccandi, aut reliquias peccati, quæ non dubitantur inesse, saltem peccati originalis.

Notandum est postremo (de quo idem in sequenti sect. 3.) ad conficiendum hoc sacramentum, non esse quidem necessarium totum corpus hominis vngere, prout constat ex communi Ecclesie usu: attamen liberam non esse ministro, quas voluerit partes vngere; sed iuxta numerum quinque vinctiõnum, quas antea diximus, ad substantiam huius sacramenti pertinere, quinque partes determinatas vngendas esse: nempe quinque organa sensuum. Id enim esse ex Christi institutione, manifestatur sufficere per vsum & traditionem Ecclesie. Et fauet ratio, quia tales vinctiõnes applicantur per modum curationis adhibendæ radici morbi. Cum ergo radix & origo peccatorum, ad quorum curationem illæ instituantur, sit in quinque sensibus: consentaneum est in horum organa illas fieri, prout habet Ecclesie usus: & Conciliū Florent. in instruct. Armen. satis significauit per ea quæ ex eod. retulimus in præcedenti nu. 54.

Sed obiicit potest: quod si hoc sacramentum tale quid requirat, fieri vt is qui est truncis manibus, non sit illius capax. Respondendum est ex omnium Doctorum vt habet Suarez sententia: tunc vinctiõnem faciendam esse in parte propinqua, prout usus Ecclesie confirmat. Et ratio ostendit, quia cum talis homo non minus egeat huius sacramenti fructu, quã si membra integra haberet: consentaneum

est de

68.

69.

70.

est de illius institutione taliter sentire: vt tales minime excludat: præsertim cum nihil urgeat in contrarium, sicut vtgeret in sacramento ordinis, quod in suscipiente requirit manus non tantum ad vñtionem qua consecratur, sed etiam ad executionem operis, ad quod consecratur, vt ad Missæ celebrationem.

CAPVT VLTIMVM.

De obligationibus circa Extremam vñtionis usum.

S V M M A R I V M.

- 71 Obligatio ad huius sacramenti susceptionem nõ est sub mortali.
 72 De o. casu excepti.
 73 Dispositio ad eandem susceptionem per penitentiam.
 74 Quatenus o. l. g. tio. sit. suscipiendi Extrema vñtionis præmittere admittit at onem sacramentorum Penitentia & Eucharistia.
 75 Receptio Eucharistia post Extremam vñtionem.
 76 De ordine sumendi sacramenta Penitentia, Eucharistia, & Extrema vñtionis cum infirmus est omnium illorum capax.
 77 Ex officio Parochus & nonnunquam Episcopus tenetur hoc sacramentum ministrare: alij solum ex charitate, vbi vterque illorum desit.
 78 Requisita in ministrante hoc sacramentum & ritus seruandi in eo.

Hæc pertinent quæ latius tractat. Suarez to. 4. disput. 44. Quæ pro praxi quotidiana sufficiunt complectemur sequentibus documentis.

71. Primum est: Ad huius sacramenti susceptionem fideles non obligari sub mortali. Nam talis obligatio neque sequitur ex natura rei, neque habetur ex aliquo præcepto. Prius patet, quia hoc sacramentum vile est quidem, non tamen necessarium ad salutem: & ideo per illius omissionem sine causa urgente factam, perdere eum fructum quem à tali sacramento profertur habitum est in priore parte præcedentis capituli quarti, censetur prodigalitas quædam spiritalis, quæ non est de se peccatum mortale, cum sine eodem fructu possit æterna salus obtineri. Posterius vero, hoc est, nec talem obligationem ex aliquo speciali præcepto haberi. Ex eo probat Suarez, quod nec à Christo, nec ab Ecclesia, quodpiam tale impo situm Theologi agnoscent.

72. Secundum est: Ex accidenti posse in duobus casibus peccatum mortale in prædicta omissione interuenire. Prior est ratio scandali, seu quando aliqui inde efficaciter inducerentur ad paruipendendum hoc sacramentum, vel ad generaliter negligendum remedia suæ salutis: vel ad iudicandum temere, & cum publica detractioe de salute spiritali proximi, & sic de similibus. Posterior casus est, quando ex contemptu sacramentum istud omittitur. De quo Concilium Trid. sess. 14. De Extrema vñtionem cap. 3. his verbis: Nec vero tanti sacramenti contemptus absque ingenti scelere, & ipsius Spiritus sancti iniuria esse posset. Ad quem contemptum aliqui putarunt sufficere, quod quis sciens & aduertens, directe nolit sacramentum hoc recipere. Sed Suarez vult talem quoque à mortali excusari posse: si ideo tantum nolit, quod se ad eam susceptionem sciat non adstringi sub mortali, & aliunde difficultatem ac repugnantiam sentiat. Qua sola de causa omittens, non dicitur omittere ex contemptu proprie dicto, ad quod ulterius requiritur, vt quis paruipendat sacramentum, & fructus eius: quod quidem vix potest cuiquam contingere, quin aliquo errore vel hæresi laboret circa idem sacramentum.

73. Tertium documentum est: Cum istud sacramentum sit de numero eorum quæ dicuntur sacramenta viuorum, seu existentium in gratia, ipsum non esse suscipiendum cum conscientia peccati mortalis. Vnde fit vt penitentia, quam cum intentione debita rectaque fide prærequirit in infirmo (si infirmitas non ademit ei rationis vsum, & ille se mortaliter peccasse meminit) debeat esse contritio saltem existimata, perinde ac in præcedenti num. 34. diximus de con-

firmatione eum qua cõsentit, quod instituitur ad contuminationem sacramenti penitentia, sicut confirmatio ipsa ad perfectionem baptismi, conferendo scilicet gratia augmentum.

Quantum est: Vsi receptum quidem esse, vt ante administrationem Extremæ vñtionis administrarentur sacramenta Penitentia & Eucharistia: non videri tamen peccatum mortale talem ordinem immutare, si id minime fiat ex contemptu. Hoc Suarez in cit. d. disput. sc. 1. num. 2. probat: tum quia talis ordo non est res admodum grauis: tum quia non est necessarius ex natura rei. Nam sine susceptione sacramentorum Penitentia & Eucharistia, infirmus potest per contritionem sufficienter disponi ad susceptionem Extremæ vñtionis, sicut & Confirmationis: tanquam diuinæ gratia non ponens obiectionem: tum quia non inuenitur ea de re præceptum indubitatum: nec item constat memoratum vsum, seu consuetudinem seruari sub apprehensione obligationis: sed solum quia dispositio rerum ita postulat: tum sacramentum hoc sit executum, & duo alia quasi præparantium se ad exitum, deposito onere peccatorum & sumpto viatico.

Quicquid autem sit, retinenda est in praxi recepta consuetudo, qua prius administrantur infirmo Penitentia & Eucharistia sacramenta, quam Extrema vñtionis: nisi quem infirmitas sic opprimat, vt nulla dans signa, non possit fieri particeps sacramenti Penitentia: & multo minus sacramenti Eucharistia. Cuius susceptio aliis quoque de causis potest in infirmo impediri, vt ob periculum vomitus, vel defectum iudicii sufficientis ad deuotionem, quam requirit tam digni Sacramenti susceptio. Taliter enim infirmo, in sua spiritali necessitate subuenitur per Extremam vñtionem, sine præmissione duorum illorum sacramentorum. Quod intellige iuxta dicenda in proxime sequenti libro, num. 78 & 79.

Iam si remissa vi morbi, fieret illorum capax, deberent ei administrari. Nam extremæ vñtionis sumptio non est impedimentum sumendi alia sacramenta, quando nihil aliud obstat. Et ita si infirmus post acceptam Extremam vñtionem labatur in peccatum mortale, non tantum potest, sed etiam tenetur sacramentaliter confiteri. Similiter si Eucharistiam petat, etiam si illam iam antea receperit, non est ei neganda si nihil aliud obstat, prout notat in fine citati numeri octauus Suarez.

Quintum documentum est: Cum peccatorum mortali-um confessio & Eucharistia sumptio sint in præcepto obligante sub mortali, pro mortis articulo, in quo conferenda est extrema vñtio: si aliquando tantum periculum esset, vt timeretur non futurum tempus pro omnibus illis tribus sacramentis suscipiendis: primum omnium faciendam esse confessionem, non quidem truncatam, vt sit tempus susceptioni duorum aliorum sacramentorum: sed integram cum præcipiatur non tantum fieri de omnibus mortalibus, quorum quis sibi conscius sit. Eam vero de præcepto debere Eucharistia præmitti, constat ex Concilio Trid. sess. 13. cap. 7. Præmittendam autem esse tunc Eucharistia sumptionem, Extremæ vñtionis sumptioni tamquam multo magis requisitam, patet ex eo quod sumptio ipsa Eucharistia tunc posita sit in præcepto: & ideo non tantum utilis, sed etiam necessaria sit ad vitandum peccatum mortale: si non aliud, saltem illud sub quo tale præceptum obligat. Sumptio vero Extremæ vñtionis, ne tunc quidem sit in præcepto, iuxta habita in principio huius capituli.

Sextum documentum est: Parochos solos teneri: per se loquendo, ad huius sacramenti ministrationem. Atque quod ipsi de se teneantur, patet: quia ex officio, & ideo ex iustitia, tenentur suis ouibus ordinare remedia salutis suæ ministrare, qualia sunt sacramenta quæ Christus pro omnibus fidelibus reliquit: & quorum administratio est in Ecclesia ordinario vsum, quando secundum rectam rationem & opportuno tempore petuntur: sicut Extrema vñtio petitur ab agrote, qui graui infirmitate laborans periclitatur de vita, Quod autem de se soli Parochi administrare teneantur, patet: quia alij non habent officium, ex quo oritur eiusmodi obligatio. Quamquæ specialis ratio est de Episcopis, vt Suarez monet sc. 2. num. 2. cum ipsi quoque sint pastores ani-

marum: